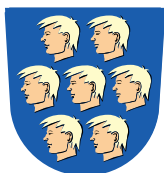

Nurmijärven kunta

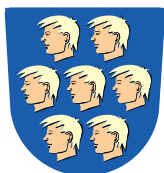
Tarkastuslautakunnan

ARVIOINTIKERTOMUS 2024

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS.....	3
2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	5
3 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET	7
4 STRATEGIAN TOTEUTUMINEN	10
5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	12
5.1 <i>Konsernipalveluiden tavoitteiden toteutumisen arviointi.....</i>	13
5.2 <i>Sivistys- ja hyvinvointitoimialan tavoitteiden toteutumisen arviointi.....</i>	15
5.3 <i>Ympäristötoimialan tavoitteiden toteutumisen arviointi.....</i>	19
5.4 <i>Liikelaistosten tavoitteiden toteutumisen arviointi.....</i>	22
6 KUNNAN KOKONAISTALOUDEN TOTEUTUMINEN	23
6.1 <i>Talousarvion toteutuminen.....</i>	23
6.2 <i>Investointien toteutuminen</i>	25
6.3 <i>Kunnan taseaseman ja velkaantuneisuuden kehitys.....</i>	27
7 KUNTAKONSERNI JA OMISTAJAOHJAUS.....	30
7.1 <i>Nurmijärven Sähkö -konserni.....</i>	31
7.2 <i>Nurmijärven Kodit Oy.....</i>	31
8 HENKILÖSTÖ.....	33
9 SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TOTEUTUMINEN.....	36
10 YHTEENVETO JA TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE	38

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2024 tilinpäätös ja arviointikertomus toiminnasta on päättyvän valtuustokauden viimeinen. Koko valtuustokausi on ollut tapahtumiltaan vaiherikas niin kunnan kuin kansainväkisten tapahtumien kautta esim. Yhdysvaltojen presidentinvaalin vaali. Sotilasliitto Naton jäsenyyden tuomat omat toiminnalliset vaatimukset. Venäjän ja Suomen välisen rajan sulkua henkilöliikenteeltä. Ukrainan sota ja levottomuudet Lähi-Idässä jatkuvat edelleen, millä on välillisiä vaikutuksia Suomeenkin ja kuntien sota-alueelle myöntämiin tukiin.

3

Nurmijärven talouden haasteellisuutta lähitulevaisuudessa lisää investointitarpeiden suuri määrä ja käyttötalouden kasvu. Investointien tarve on todellinen. Jaksotuksella toivottavasti voitaisiin tehdä pidempiaikainen toteutusohjelma. Tällä hetkellä näyttää siltä, niin kunta kuin konsernitasolla, että saman aikaiset investointitarpeet kasaantuvat päällekkäin.

Nurmijärvellä investointihankkeiden suuri määrä vaatii hallinnollisesti hyvää yhteistyötä. Hankesuunnitelmien valmistelu ja muutoksien muokkaaminen tulee olla suunniteltua, jotta kustannukset eivät karkaa. Kirkonkylän yläkoulun ja lukion kohdalla päätöksen aikaan saanti vei liian pitkään aiheuttaen kustannustason nousua. Klaukkalan minipalveluverkon kohdalla suunnittelu toteutui ripeästi. Hankkeiden eteneminen toteutusvaiheeseen vaatii tulevaisuudessa mittavasti rahavaroja ja myös lainamäärän kasvua. Rajamäen kouluhanke etenee hyvää vauhtia, ollen etujassa. Kouluvuosi 2025–2026 voidaan aloittaa uusissa tiloissa.

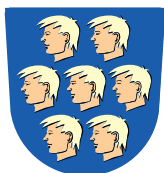
Päiväkotien ja koulujen sisäilmaongelmat ovat tänä päivänä akuutteja. Historia toistaa itseään tilojen kohdalla käänteisesti. Voimakkaan väestönkasvun ja lakimuutosten seurauksena 80- ja 90-luvuilla tilojen määrä kasvoi nopeasti. Nyt näiden tilojen kohdalla ollaan tulipalovaiheessa, kiinteistöt ovat osittain heikossa kunnossa ja käyttökiellossa. Väistötilojen järjestäminen vuonna 2024 on vaatinut isoja toimenpiteitä, joista on myös muodostunut kuluja pitkälle tulevaisuuteen. Talouden liikkumavaran niukkuudesta huolimatta ylläpito ja peruskorjauksien määrärahan tasoa tulee korottaa, jotta tilat pysyvät pidempään toimintakuntoisina. Osan kohdalla tämä toimenpide on jo myöhäistä. Jäljelle jää purku ja uuden rakentaminen. Toivottavasti tulevaisuudessa uudiskohteissa ei kohdata samoja ongelmia.

Henkilöstön kohdalla myönteinen asia on, että avoinna olleisiin tehtäviin on saatu palkattua tekijöitä. Toivottavasti myös työkuormaa voidaan jakaa tasaisemmin ja panostaa suunnitelmien valmistumiseen. Esimies toimintaa tulee myös tukea ja kehittää, jotta työyhteisön työilmapiiri säilyy hyvänä. Samalla pitovoima lisäntyy ja henkilöstön pysyminen kunnan palveluksessa. Huoli kohdistuu varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksiin. Kunnalla ja erityisesti yksityisillä toimijoilla, joka on liian alhainen sääntökirjan ja varhaiskasvatuslain määräyksiin nähden.

Ulkoiset toimijat ja heidän tekemät päätökset vaikuttavat Nurmijärvellä asuvien arkeen. Vuonna 2024 valmisteltu TE-palvelujen siirto kuntien hoidettavaksi, on haasteellinen. Tavoite on hyvä työttömyyden ehkäisemiseksi ja työttömien työllistämiseksi. Nykyisessä taloustilanteessa työpaikkojen osoittaminen ja löytäminen voi kuitenkin olla hankalaa, sanktiot ovat myös kiristyneet. Korvaussummien seurantaa tulee tehdä. Myös muissa toimissa kunnan talouteen vaikuttavia valmisteluja on meneillään esim. valtionosuusjärjestelmä, verotusmuutokset, hankintalaki ja hyvinvointialueen palveluverkko.

Nurmijärven kuntaa ylikunnallisissa luottamustehtävissä edustavien henkilöiden kanssa tulee käydä keskustelu kunnan näkemyksen esille saattamisesta. Kunnan edunvalvontaa tämä toivottavasti selventää. Hyvinvointialueen ja kunnan välillä rajapintojen osalta tulee selkiinnyttää toimintaa ja vastuualueita. Palveluiden saatavuudesta ja resurssien riittävydestä on huolehdittava. On huolestuttavaa, että nuorten mielenterveysongelmat, huumeiden ja päihteiden käyttö ovat kasvaneet hälyttävästi. Kuolemantapaukset ja muut lieveilmiöt ovat lisääntyneet. Ennaltaehkäisevä toiminta on monen toimijan yhteistyötä vaativa tehtävä.

Julkinen liikenne keskusteluttaa ja jakaa mielipiteitä. Kunnan pitovoiman kannalta toimiva julkinen liikenne on erityisen tärkeä, koska pääkaupunkiseutu on monen kuntalaisen työssäkäyntialuetta. Myös Nurmijärven kunnan sisällä on alueita, joihin kohdistuu julkisen liikenne rajoitettu tarjonta. Nurmijärven kunnan sisällä on asuinalueita, joihin kohdentuu julkisen liikenteen rajoitettu tarjonta, ei ole iltaisin eikä viikonloppuisin julkista liikennettä. Myös koulupäivinä on rajallinen määrä liikennevuorotarjontaa. Nyt alkava kilpailutuksen

valmistelu ja toteutus tulee valmistella huolella, määritellä palvelutaso, lippujen hinta, toimintaympäristö ja millä euromäärällä kunta on valmis osallistumaan kustannuksiin.

Tilintarkastustoiminnan kilpailutus ratkaistiin valtuuston kokouksessa maaliskuun 13. päivä. Voittajaksi tuli BDO Auditor Oy. Tilintarkastaja tiimeineen hoitaa tilintarkastustoiminnan säännösten mukaisesti. Raportoi lautakunnalle tilintarkastuksen kulusta, tekee tilintarkastuskertomuksen 2024, tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen tilikaudelle 2024.

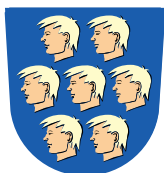
4

Kilpailutuksen yhteydessä sihteeripalvelut siirtyivät Nurmijärven kunnan hoidettaviksi. Syyskauden 2024 alusta tehtäviä on hoitanut Jani Johansson. Saman aikaisesti tarkastuslautakunnan kaksi jäsentä vaihtui. Toimintaympäristön muuttuessa myös tarkastuslautakunnan omaa työskentelyä on syytä tarkastella. Vaalien jälkeen valittava tarkastuslautakunta toivottavasti ottaa käyttöön talousarviovuoteen liittyen väliarvioinnin. Tällöin valtuustolle saatetaan tiedoksi toimintaan liittyviä tapahtumia ja mahdollisia suosituksia jatkotoimenpiteistä.

Luottamushenkilöorganisaatio kesäkuun 2025 alusta on valtuuston päätöksellä ratkaistu. Yhtenä uutena toimielimenä on tulevaisuusvaliokunta. Odotan mielenkiinnolla viranhaltioiden ja luottamushenkilöiden työskentelyä yhteistyössä. Toivottavasti toimintapohja luo uusia toimintatapoja ja vahvistaa päätöksenteon sujuvuutta. Suurten rakennushankkeiden toteutus ja rahoitus jatkuvat yli valtuustokausien, samalla on kiinnitettävä huomiota talouden kantokykyyn.

Lähiajan haasteista ja epävarmuustekijöistä huolimatta olen vakuuttunut Nurmijärven elinvoimasta ja veto-voimasta. Kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä, sihteerää, valtuustokollegoita ja viranhaltioita hyvästä yhteistyöstä valtuustokauden ajalta.

Hannu Toikkanen
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Valtuuston toimikaudekseen valitsema tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 121 §:n ja 125 §:n mukaan kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta.

5

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä:

Varsinainen jäsen

Toikkanen Hannu, puheenjohtaja
Diakite Jaana, varapuheenjohtaja (28.8.2024 alkaen)
Alanne Pinja
Halonen Tiina
Paulanto Tuulia
Lahtela Esa (28.8.2024 alkaen)
Suominen Osmo

Varajäsen

Pavas Petteri
Kankaanpää Kari (28.8.2024 alkaen)
Virkunen Marina
Wirman Zebider
Elki Anita
Teerikangas Kimmo (28.8.2024 alkaen)
Rantanen Erkki

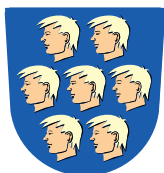
Valtuusto käsitteli luottamustehtävien eroanomuksia kokouksessaan 28.8.2024 ja valitsi uudet jäsenet jäljellä olevalle toimikaudelle. Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtajana toimi 28.8.2024 saakka Jukka Anttila sekä varsinaisena jäsenenä Jari Salminen. Varajäseninä 28.8.2024 saakka toimivat Jaana Diakite ja Esa Lahtela.

Kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa arvioinnin tulokset esitetään.

Tarkastuslautakunta on laatinut arviointisuunnitelman koko toimikaudelleen, minkä lisäksi vuosittain laaditaan yksityiskohtaisempi arvioinnin työohjelma. Toimintavuotta 2024 tarkastuslautakunta arvioi 12 kokouksessa, joista neljä oli vuonna 2024 ja kahdeksan vuonna 2025. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tiedonhallinnan erityisasiantuntija Jani Johansson.

Vastuullinen tilintarkastaja JHT, KHT Piia-Tuulia Rauhala, BDO Auditor Oy:stä on esitellyt tilintarkastajien työohjelman sekä raportoinut sen toteutumisesta ja tarkastuksissa tehdyistä havainnoista.

Tarkastuslautakunnan laatiman arviointikertomuksen keskeisin tietolähde on Nurmijärven kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2024. Muita tietolähteitä ovat vuoden 2024 talousarvio, henkilöstökertomus 2024, toimielinten pöytäkirjat sekä muu käytettävissä oleva materiaali. Tarkastuslautakunta on lisäksi kuullut viranhaltijoita sekä seurannut kunnan päätöksentekoa pöytäkirjoista ja tutustunut muihin arvioinnin näkökulmasta keskeisiin asiakirjoihin.

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmassa vuoden 2024 arvioinnin painopisteiksi asetettiin:

Koko kunta/kunnanhallitus

- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä valvonta
- talouden seuranta sekä talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutumisen arviointi ja tuottavuuden parantaminen

Sivistystoimi

- sivistystoimen tuloksellisuus, tarkoituksenmukaisuus ja tavoitteet

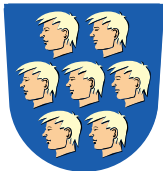
Ympäristötoimiala

- koko kunnan investoinnit
- kunnallistekniikka, tieverkko, valtion ja kunnan yhteishankkeet

Omistajaohjaus konserniyhtiöt sekä liikelaitokset

- konserniyhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen
- liikelaitosten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on huomioitu arviointityössä. Jaana Diakite ei ole osallistunut teknisen lautakunnan ja elinvoimalautakunnan toimialan arviointiin. Jaana Diakite on elinvoimalautakunnan varajäsen ja teknisen lautakunnan jäsen.

3 EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET

Valtuusto velvoitti 29.5.2024 § 20 kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään tarkastuslautakunnan laatiman vuoden 2023 arviointikertomuksen ja raportoimaan valtuustolle vuoden 2024 aikana kertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä. Toimielinten ja viranhaltijoiden vastineista on koottu yhteenveto, joka on käsitelty valtuustossa 2.10.2024.

Tarkastuslautakunta on arvioinut toimialojen laatimat vastineet, joista 45 koskivat strategian ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Sen lisäksi tarkastuslautakunta on arvioinut viiden vastineet osalta tarkemmin annetun selvityksen mukaisen toimenpiteiden etenemistä.

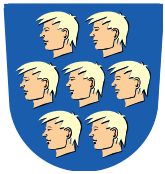
Arvioinnin selitys:

Vihreä = Asia edennyt merkittävästi

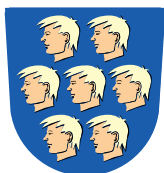
Keltainen = Joitain toimenpiteitä, mutta asia kesken

Punainen = Ei toimenpiteitä tai ei tuloksellisia / tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä

Arviointikertomus 2023	Toimenpiteet/kehitys 2024	Arvio
Investointien toteutuminen Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota puutteelliseen hankesuunnitteluun ja -ohjaukseen. Kunnan mitapuilla kyseessä on merkittävä investointi. Päätöksenteossa tulisi olla käytössä vaihtoehtoja riittävät ja oikeat tiedot. Vuoden 2023 tilanteessa hanke on muuttunut merkittävästi vuoden 2021 päätetystä.	Hankesuunnitelmien laadinnassa tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota niiden tasalaatuisuuteen. Suunnittelua tehdessä tulee varata riittävästi aikaa itse suunnitteluun, vuoropuheluun, sekä tarvittaviin selvityksiin. Vanhoja hankesuunnitelmia tulee pystyä arvioimaan kriittisesti varsinkin tilanteessa, jossa niiden valmistumisesta on jo ehtinyt kulumaan useita vuosia. Kustannustasomuutokset ovat vuosittain useita prosenteja, pahimmillaan jopa yli kymmenen prosenttia, jolloin vanhojen hankesuunnitelmien kustannusarviot saattavat olla useita miljoonia pielessä. Nykyisessä hallintosäännössä 1.11.2023 lukien päätöksentekijät hyväksyvät hankesuunnitelmat, jonka jälkeen seuraava päätettävä asia on investointimääräraha talousarvion yhteydessä.	Ei tuloksellisia toimenpiteistä. Keskiuuden kunnan uuden lukion päätöksentekoon meni noin 10 vuotta.
	NYK:n ja lukion hankesuunnitelmaa ollaan päivittämässä valtuuston päätöksen mukaisesti.	Ei tuloksellisia toimenpiteitä. Tarvitaan merkittäviä toimenpiteitä investointiprosessien parantamiseksi.
Nurmijärven vesi Vesilaitoksen vastuulta poistettiin hulevesijärjestelmä ja hoidetaan jatkossa yhteistyössä kunnan kanssa. Huleveden vastuunjako on edelleen sopimatta.	Kunnan hulevesisuunnitelma ja -ohjelma laaditaan vuosina 2024–25. Samalla sovitaan vastuunjako vesilaitoksen ja kunnan kanssa sekä allekirjoitetaan mahdollinen operointisopimus.	Ei tuloksellisia toimenpiteitä. Vuoden 2024 toimintakertomuksen mukaan päätöksiä hulevesien vastuunjakoa Nurmijärven kunnan ja Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen välillä ei saatu tehtyä. Asian valmistelu on aloitettu ja konsultti laatii kunnalle

		hulevesisuunnitelmaa ja –ohjelmaa. Työ valmistuneen vuoden 2025 aikana.
Aleksia Tarkastuslautakunta nostaa esille, että ruokahävikin arvioinnissa ResQ-tiedot ja hävikkiruoan määrätiedot tulisi tuoda laajemmin osaksi raportointia. Henkilöstökyselyssä käytetty asteikko jää epäselväksi, onko kyseessä 1–4 vai 1–5.	Ruokahävikin määrästä kerättiin pohjatietoa vuonna 2023, jonka perusteella mittaria tarkennettiin vuodelle 2024. Seuranta on vuonna 2024 järjestelmällistä ja siitä raportoidaan osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksessä. Henkilöstökyselyn arviointiasteikko muuttui asteikoksi 1–5, joka on jäänyt korjaamatta mittariin. Henkilöstökysely tehtiin yhdessä koko kunnan kanssa. Aiemmin Aleksiaassa tehtiin kohdennettu kysely, jonka arviointiasteikko oli 1–4.	Jotain toimenpiteitä on tehty, mutta asia on edelleen kesken. Henkilöstökyselyn tulos vuonna 2024 oli 3,8 asteikolla 1–5 (3,4 vuonna 2023). Ruokahävikin määrä ei vähentynyt 15 %. Järjestelmällinen mitaus osoitti, että jätettä kertyi arvioitua enemmän. Toimintatavoista tilanteen parantamiseksi on sovittu sivistystoimen kanssa sekä Aleksia henkilöstöä on ohjeistettu.
Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen yhteenveto Tarkastuslautakunta on arvioinut mittareita oletusarvoisesti niin, että tavoite on edellisvuotta parempi. Jokaiselle mittarille tulisi olla selkeä tavoitetaso, jotta toteutumista voidaan arvioida. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että työpaikkaomavaraisuuden osalta otsikkoon on tuotu 70 % tavoite omavaraisuudelle, mutta vuotuisiin tavoitteisiin ei ole merkitty sitovaa tavoitetta. Mittaristo-aulukossa ei ole esitetty toteutumatieta tai esitetty tavoitetasoa. Työpaikkaomavaraisuutta on käsitelty strategian puoliväliarvioinnissa ja ilmoitettu olevan 59 %.	Mittaristoa kehitetään edelleen tarkastuslautakunnan toivomaan suuntaan.	Ei tuloksellisia toimenpiteitä. Vuoden 2025 talousarviossa strategisille tavoitteille asetettiin mittarit ja sekä toimenpiteet. Talousarviosta ei ilmene, mihin vuoden 2025 tuloksia verrataan.
Havaintojen yhteenveto Tarkastuslautakunta suosittelee, että sitovien tavoitteiden, mittareiden, tavoitetasojen sekä toteutumisen arviointien yhteyttä toisiinsa tiivistetään ja selkeytetään. Myös numerointia voisi käyttää painopisteen ja alatavoitteen yhdisteltävyyden apuna. Tarkastuslautakunta esittää, että tavoitteiden määrittelemiselle laaditaan yhteinen pohja, jotta tavoitteet olisivat yhdenmukaisesti laadittu ja keskeiset asiat olisi varmasti määriteltä (tavoite, mittari, tavoitetaso, toteutumisen arviointi). Pohja voisi olla esimerkiksi osa talousarvion laadintaohjeita.	Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota oikeaan asiaan. Kuluviensa strategiakauden aikana on havaittu, että strategiaa tulisi fokusoida aiempaa enemmän ja sitovien tavoitteiden määrää vähentää. Strategian tiivistäminen ja yksinkertaistaminen parantaisi myös sen ohjausvaikutusta. Myös mittaristoa ja sen arviointia tulee selkeyttää tulevassa strategiaprosessissa.	Ei tuloksellisia toimenpiteitä. Tavoitteita on edelleen runsaasti. Tavoitteiden asetannassa tulisi mitata enemmän toiminnan vaikuttavuutta.

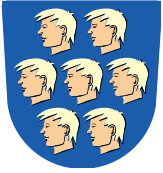
Tarkastuslautakunta on käynyt läpi toimialojen antamat vastineet lautakunnan havaintoihin ja toteaa, että toimielinten antamissa vastineissa on pääosin asianmukaisesti selvitetty arviointikertomuksessa olevat huomiot ja esitetty niiden takia tehtävät toimenpiteet. Vuoden 2024 talousarvio ja tilinpäätös sisältää edelleen valtavan määrän mittareita ja tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

Vuoden 2024 talousarvion mukaan strategiaa toteutetaan talousarvion kautta. Tarkastuslautakunta ehdottaa strategiasta johdettujen tavoitteiden/toimenpiteiden määrän supistamista ja tavoitteiden asetannan täsmen-
tämistä siten, että toiminnan vaikuttavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta voidaan mitata enemmän. Tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa tulisi olla relevantit seurattavat mittarit.

Tarkastuslautakunta suositaa, että tavoitteiden ja mittareiden toteutumisesta laaditaan vähintään toimialakohtaiset koosteet ao. toimialan toimintakertomukseen, jotta toimialan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista voi arvioida yhtenä kokonaisuutena erityisesti toiminnan tarkoituksenmukaisuuden, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

Vastine:

4 STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalain 110 §:ssä säädetään kuntastrategian huomioon ottamisesta kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Viimeksi päivitys on tehty maaliskuussa 2022 (kv 23.3.2022). Tämä strategia ohjaa kunnan toimintaa vaalikauden aikana. Seuraavassa kuvassa on esitetty Nurmijärven kunnan strategia 2022–2030 visio sekä toimintaperiaatteet asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja rohkeus. Toimintaperiaatteiden toteuttamisen ohjaamiseksi on laadittu erillisiä ohjelmia ja suunnitelmia.

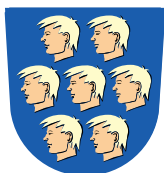
10

Kuva 1. Nurmijärven kunnan strategia 2022–2030.

Paremmen arjen ilmiö - Nurmijärven kuntastrategiaa toteutetaan vuoden 2024 talousarvion mukaan talousarvioiden kautta ja toteutumista seurataan osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. Kunakin talousarviovuotena strategian toteuttamisen kokonaisuus tarkastellaan suhteessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin sekä toimintaan vaikuttaviin päätöksiin, linjauksiin ja resursseihin. Tehtävät tarkastelut näkyvät mahdollisina tarkennuksina strategiaa tarkemmin toteuttavien toimenpiteiden jaksottamisessa strategiakautena. Myös strategisten mittarien validiutta tarkastellaan säännöllisesti. Kulloinkin käynnissä oleva talousarviovuosi ja tälle aikataulutettujen toimenpiteiden toteuttaminen on valtuuston nähdessä sitova.

Tarkastuslautakunta on arvioinut strategiassa asetettujen painopisteiden toteutumista ja toimintaperiaatteiden seurantamittareiden kehittymistä. Havainnot on esitetty seuraavassa yhteenvedossa:

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan strategian toteuttaminen on edennyt myönteisesti ja toimenpiteitä on tehty kaikkien strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Panostamme vaikuttaviin ja oikea-aikaisiin peruspalveluihin

Kunnan lapsiperhemyönteisyys on näkynyt panostuksissa peruspalveluihin sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen mm. alku- ja esiopetuksen yhteistyötä on lisätty, opetuksen tiloihin on panostettu ja oppimisen tukea lisätty. Rajamäen kampus valmistuu vuonna 2025. Ikäihmisille suunnattua Olohuone-toimintaa on kehitetty STEA-rahoituksen avulla.

Toimimme eri yhteisöjen aktivoijana ja erilaisten toiminnan mahdollistajana

Kulttuuri- ja liikuntapalveluita on monipuolistettu ja työllistymisen tukemiseen on käytössä erityinen Nurmijärvilisä. Maksuttomia harrastuskerhoja on järjestetty koulujen sekä harrastustoimijoiden yhteistyönä koko kunnan alueella. Yhteistyömuodot Keusoten kanssa ovat vasta rakentumassa. Hyvien yhteistyötapojen kehittäminen on kunnan oman aktiivisuuden varassa. Sivistystoimi tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa lasten ja nuorten palveluiden järjestämisessä ja Hyte-työssä.

Huolehdimme asuinympäristöjen kehittämisestä

Pientalorakentamista on edistetty hyvällä kaavavarannolla. Asumisen ohjelma keskittyy ohjaamaan rakentamista yhtiömuotoiseen tuotantoon. Ikääntyvien asumisen kehitystyö on aloitettu ja työhön on nimetty poikkihallinnollinen työryhmä. Taajama-alueiden kehittymistä on parannettu täydennysrakentamisen avulla sekä keskeisten alueiden kaavamuutosten keinoin.

Tavoittelemme hallittua väestönkasvua siten, että huomioimme palveluverkon kestävyys

Vuotuinen väestönkasvu on ollut 2010-luvulta alkaen noin prosentin luokkaa. Vaikka omakotirakentaminen on ollut vilkasta, alle kouluikäisten lasten määrä ei juuri ole kasvanut, mutta erityisesti pienten, alle 3-vuotiaiden lasten määrä varhaiskasvatuksessa on kasvanut. Klaukkalan minipalveluverkkotyön jälkeen tarkastellaan Rajamäen ja Kirkonkylän palveluverkkojen kehittämisen paikalliset tarpeet. Tarkastuslautakunta suositaa pohtimaan strategian painopisteen muotoitua seuraavasti: tavoittelemme väestönkasvua siten, että huomioimme palveluverkon kestävyys.

Kasvatamme työpaikkaomavaraisuutta

Nurmijärven työpaikkaomavaraisuus on pysytellyt 59 %:ssa. Vuonna 2023 yritysten määrä kasvoi ennätysmäisesti 219 yrityksellä, mikä ei kasvattanut kuitenkaan työpaikkaomavaraisuutta. Yritysten kehittymistä ja laajennuskaavailuja on tuettu yritysneuvonnan ja kaavoituksen keinoin. Vuonna 2023 tehtiin merkittävä maa-kauppa Ilvesvuori Pohjoisen yritysalueesta, mikä lisäsi tarvetta hankkia uusia yritysalueita. Kaavoituksia on käynnissä mm. Klaukkalassa.

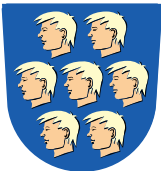
Edistämme matkailun kehittymistä

Nurmijärvi lanseerasi valtuustokauden ensimmäisellä puolikkaalla uuden Visit Nurmijärvi-brändin edistämään matkailua sekä kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Sääksjärven matkailun kehittäminen aloitettiin vuonna 2021. Visiotyö jatkuu Sääksjärven alueen osalta mm. siitä, millaista yritys-, tapahtuma-, liikunta- ja matkailutoimintoja kunta pyrkii alueella edistämään. Kahvilatoiminta siirtyi yksityiselle yrittäjälle kesästä 2024 alkaen. Vuonna 2023 alueella käynnistyi Sääksin vesipuisto, joka on lisännyt alueen vetovoimaa. Matkailua on kehitetty myös lanseeraamalla uusi Seitsemän veljeksien pyöräreitti.

Asukas- ja asiakaslähtöisyyttä seurataan vuosittain mm. FCG:n Kuntapalvelut -tutkimuksella "tyytyväisyys kunnan tiedottamiseen ja neuvontaan", joka on saanut viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin arvion 3,32/5.

Vastuullisuutta seurataan talouden kestävyys ja ilmastonäkökulman kautta. Kuntalaisten tyytyväisyys kunnan talouden hoitoon on 2020-luvulla selvästi laskenut. Vuonna 2020 liki 40 % kuntalaisista oli tyytyväisiä kunnan talouden hoitoon, kun vuonna 2023 osuus oli vain 24 %. Vuonna 2020 kunnan ilmastotoimiin tyytyväisten osuus oli 65 %, kun vuonna 2023 luku oli 59 %.

Rohkeuden toteutumisen arviointi perustuu asukkaiden näkemykseen kunnan toiminnasta. Vuonna 2024 vastaajista vain 25 % koki, että kunta tekee yleensä oikeita päätöksiä. Vuonna 2022 myönteisten vastausten osuus oli 35 % (lähtötaso 2022; 33 %).

Vastine:

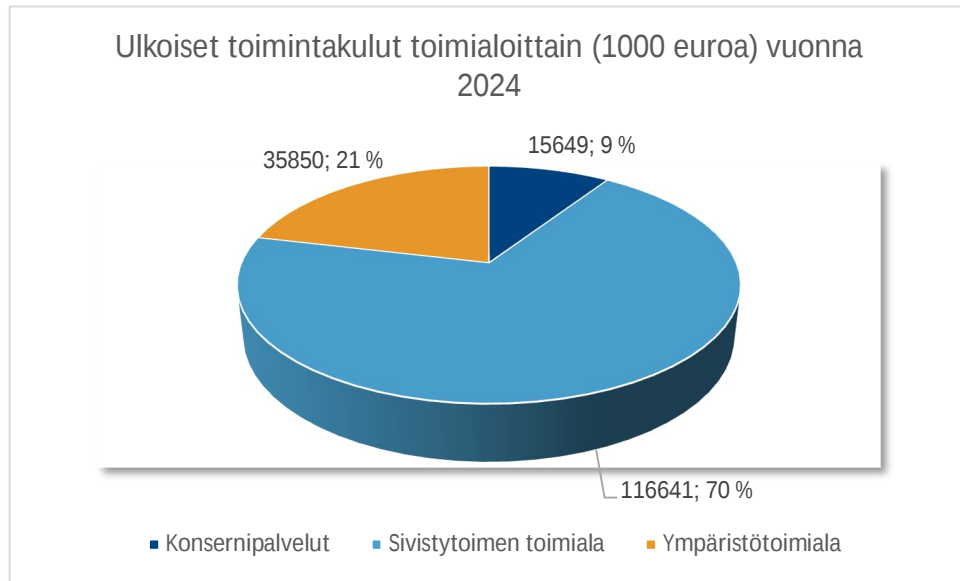
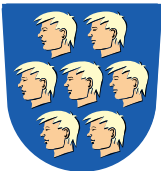
5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuva 2. Nurmijärven kunnan organisaatio.

Käyttötalouden toimintakulujen jakautuminen toimialoittain vuonna 2024 on esitetty seuraavassa kuviossa. Sivistystoimialan osuus käyttötalouden menoista on 70 %.

Kuvio 1. Käyttötalouden ulkoiset toimintakulut toimialoittain vuonna 2024.

5.1 Konsernipalveluiden tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strategiasta johdettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

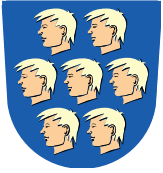
Paremmen arjen ilmiön tunnuslukumittareista tyytyväisyys asuinkuntaan oli vuoden 2023 tuloksen (3,5/5) mukainen, mutta heikompi kuin lähtötason (3,63/5) tyytyväisyys. Koettu onnellisuus Nurmijärvellä asumisesta (74 %) heikkeni edellisestä vuodesta ja oli huomattavasti heikompi kuin lähtötaso (84 %) vuonna 2020. Nurmijärven kuntaa suosittelisi (suositteluindeksi) asuinpaikaksi vain 39/100, kun vuonna 2020 suosittelijoita oli 56/100. Tiedottamisen ja viestinnän arviot ovat myös heikentyneet edellisestä vuodesta ja lähtötasosta. Henkilöstökyselyn tulos (3,8) parani edellisestä vuodesta (3,7). Kuntalaisista 25 % on sitä mieltä, että kunta tekee yleensä oikeita päätöksiä. Tulos on huomattavasti heikompi kuin muina seurantavuosina (32–35 %). Turvallisuusindeksi parani edellisestä vuodesta ja oli 3,84/5, mutta oli heikompi kuin lähtötaso (3,93/5).

Väestökehitys on ollut myönteistä koko valtuustokauden ajan. Väestömäärä on lisääntynyt 902 henkilöllä vuodesta 2021 alkaen. Ikäluokissa 0–2-vuotiaiden määrä on ollut kasvusuunnassa vuoteen 2024 saakka. 7–12-vuotiaiden määrässä on tapahtunut sama kehitys kuin 0–2-vuotiaissa. Ikääntyvät väestön määrä on kasvussa valtakunnallisen kehityksen mukaisesti. Klaukkalassa oli alueista myönteisin väestönkehitys 1,8 %, kun koko kunnan väestökehitys oli 0,5 %.

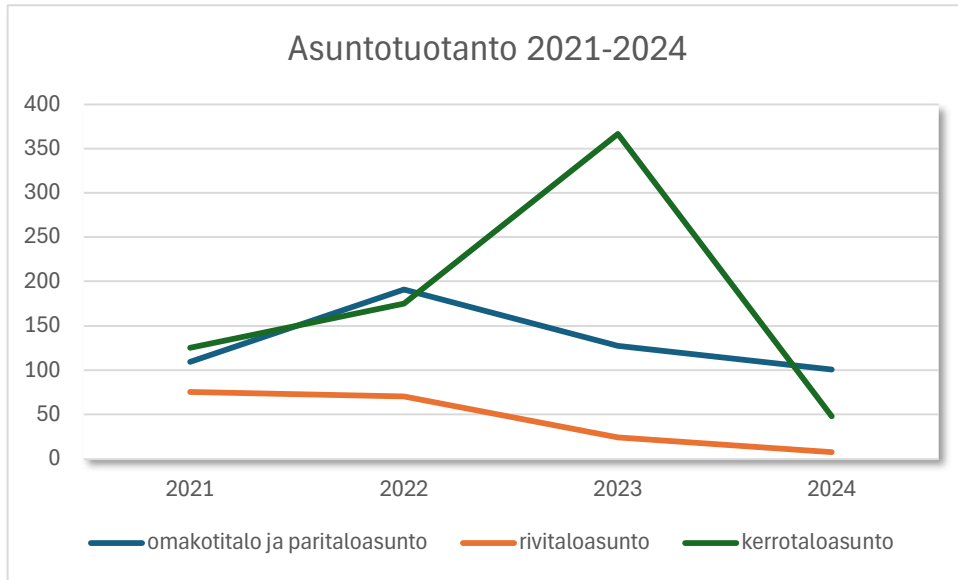
Työpaikkaomavaraisuuden kehityksestä vuoden 2024 tietoja ei ollut saatavilla. Suomen Yrittäjät ry:n kunta-barometrissä Nurmijärvi sijoittui sijalle 12, kun vuonna 2022 sijoitus oli 9. Vuonna 2024 aloittaneita (309) yrityksiä oli vähemmän kuin vuonna 2023 (335). Yritystoiminnan lopetti kaikkiaan 170 yritystä, kun vuonna 2023 kaikkiaan 116 yritystä. Keuken yrityspalveluja on käyttänyt 350 nurmijärveläistä yritystä ja sen neuvontapalveluja suositteli muille 95 % asiakkaita. Kunnalla ei ole vuoden 2024 lopussa konkreettisia yritysalue-aihoita. Yksittäisistä tonteista käydään neuvotteluja, mutta talouden matalasuhdanne hidastaa yritysten päättöksentekoa.

Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys on kasvussa. Pitkäaikaistyöttömiä oli kaikkiaan 773, kun vuoden 2023 lopussa 663 ja vastaavasti alle 25-vuotiaita työttömiä oli 232 eli 11 enemmän vuonna 2023 (221 henkilöä).

Rakentaminen on valtakunnallisesti vähäistä heikosta taloussuhdanteesta ja näkymien epävarmuudesta johtuen. Seuraavassa kuviossa on esitetty asuntotuotannon kehitys valtuustokaudella 2021–2024.

Kuvio 2. Asuntotuotanto vuosina 2021–2024.

Strategisen tavoitteen monipuolisia asumisratkaisuja koskevan valinnan osalta voi todeta, että kaikkia talotyyppisiä on rakennettu huomattavasti vähemmän kuin edellisellä vuonna. Suurin muutos on tapahtunut kerrostaloasunnoissa eli vuonna 2024 kerrostaloasuntoja toteutui vain 48, kun vuonna 2023 toteutui 367 asuntoa.

Toimintakatsaus ja talousarvion toteutuminen

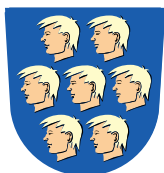
TE-uudistusta valmisteltiin vuonna 2024. Uuden työllisyysalueen toiminta käynnistyi vuoden 2025 alussa. Vuoden 2024 aikana vietiin eteenpäin matkailun kehittämistoimenpiteitä. Matkailututkimuksen mukaan kunnan matkailutulo oli noin 25,6 milj. euroa.

Konsernipalvelut (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA+ muutos	TP 2024	Poikkeama	Poikkeama-%
Toimintatuotot	2 590	2 847	0	2 847	2 889	42	1 %
Toimintakulut	-16 308	-16 203	-318	-16 521	-15 649	872	5 %
Toimintakate	-13 718	-13 356	-318	-13 674	-12 760	914	7 %

Henkilöstötiedon hallinnan järjestelmä uudistettiin vuoden 2024 aikana. Populus-järjestelmä otettiin käyttöön yhteistyössä Sarastian ja CGI:n kanssa. Huhti-toukokuussa käyttöönotettu ohjelma uudisti palkka- ja palvelusuhdeprosesseja. Ohjelman käyttöönotto sujui pääosin hyvin. Henkilöstöä koskevat tiedot ovat ajantasaisesti ja kattavasti yhdessä järjestelmässä. Järjestelmässä ovat myös esihenkilöiden työkalut mm. kehityskeskustelut. Käyttöönotto ja toimintatapojen muutos on vaatinut paljon henkilöstöresursseja. Yksittäisissä osa-alueissa kuten vuosilomakertymän ja tuntipalkkaisen henkilöstön palkanmaksuaineiston siirto manuaalisesta järjestelmästä sähköiseen järjestelmään oli haastavaa. Järjestelmien ja prosessien kehitystyö jatkuu kustannustehokkuuden takaamiseksi.

Nurmijärven kulttuuri-, tapahtuma- ja matkailuohjelma vuosille 2022–2030 hyväksyttiin vuonna 2023.

Konsernipalveluiden toimintakatetavoite alittui 0,9 milj. eurolla. Henkilöstökulut alittuivat 0,6 milj. eurolla ja palveluiden ostot 290.000 eurolla. Henkilöstökulujen alittumista selittää arvioitua pienempi työllistämistukipalkkojen, eläkekulujen ja kokouspalkkioiden toteutuminen.

5.2 Sivistys- ja hyvinvointitoimialan tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strategiasta johdettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Hyvinvoiva Nurmijärvi valinnan mukaan tarjotaan laadukkaita varhaiskasvatus- ja opetuspalveluita. Mittaritavoitteista vain neljälle mittarille kahdeksasta oli raportoitu tulos. Varhaiskasvatuksen opettajista kelpoisia oli 63 %, mikä oli hieman parempi kuin vuonna 2023. Varhaiskasvatuksen kelpoisen henkilöstön osuus yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa oli vain 19 %, kun se oli 29 % vuonna 2023. Perusopetuksen ja lukion kelpoisten opettajien osuus oli 86,7 %, mikä parantui hieman edellisestä vuodesta. Sivistys- ja hyvinvointialan henkilöstöstä vakituksia oli 78,2 %, kun vuonna 2023 osuus oli 84,3 %. Rekrytoinnin onnistumiseksi on päivitetty hakuilmoitusohjelmat sekä rekrytointisivut kunnan kotisivulle. Varhaiskasvatus- ja koulupalvelut esitetytyivät Educa-messuilla tammikuussa 2025. Kunnan 12 omaa työntekijää on varhaiskasvatuksen opettajan tai -sosionomin kelpoisuuden antavaan tutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Koulupalveluissa on suunniteltu Rajamäen kampusta, Klaukkalan minipalveluverkkoa sekä Nurmijärven yhteiskoulua ja lukiota yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Uuden Lepsämän päiväkotikoulun suunnittelu on valmistunut ja urakoitsija valittu (2/2025).

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen arviointi ei kaikilta osin ole mahdollista, kun kouluterveyskyselyä ei ole toteutettu vuonna 2024. Oppilaspoissaolojen määrä on kasvanut. Oppilaiden osuus, joilla on yli 150 poissaolotunteja, oli 8,7 % (2023: 8,5 %). Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuus perusopetuksessa oli 15,8 (2023:15,5 %) ja tehostetun tuen piirissä 11,6 % oppilaista (2023:11,6 %). Varhaiskasvatuksessa erityisen tuen piirissä oli 2,7 % ja tehostetun tuen piirissä 8,2 %, missä on tapahtunut hieman laskua edellisestä vuodesta. Koulupalveluihin on perustettu kolme kouluvalmentajan vakanssia, ja vakanssit on täytetty.

Nuorten työpajalla käytiin muutosneuvottelut ja kehittämiselle asetettiin erilliset tavoitteet ja aikataulu. Suunnitelma ei toteutunut, eikä nuorten työpaja toimi uudella mallilla. Valtuusto päätti (13.11.2024 § 73) talousarviokäsittelyn yhteydessä, että nuorten työpajalle palautetaan 20.000 euron määräraha vuosille 2025–2027. Lisäksi valtuusto hyväksyi ponsiesityksen, jonka mukaan nuorten työpajan toiminta varmistetaan myös tulevaisuudessa.

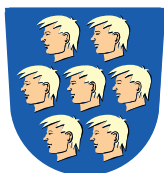
Hyvinvointialueen ja kunnan välistä yhteistyötä on edistetty tavoitteen mukaisesti. Lapsen ohjaamisen tutkimuspolku on hyvinvointialueella valmistelussa. Koulutuspalveluiden edustaja on osallistunut alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän toimintaan. Opiskeluhoollon psykologitilanne on parantunut, kun kaikki vakanssit on täytetty. Kouluissa ei ole järjestetty lainkaan laajoja terveystarkastuksia.

Elinvoimaisten elinkeinojen Nurmijärvi strategiateeman yksi painopiste on ”edistämme matkailun kehittymistä”. Kaupallinen toimija järjesti ensimmäisen kerran Taaborinvuoren kesäkonsertin. Taaborinvuorella toteutettiin kesällä 2024 kaikkiaan 19 ulkopuolisen toimijan järjestämää tapahtumaa. Tapahtumia järjestettiin kaikkiaan 38. Museo toteutti Rajamäen Ryypin kulttuurikävelykierroksia. Tapahtumien ja kävelykierrosten osallistujamääriä ei raportoitu.

Eri yhteisöjen aktivoijana ja erilaisen toiminnan mahdollistajana tavoitteen varhaiskasvatuksen tuottaja on kunnan ulkopuolinen taho, osuus oli 34 % eli yli tavoitetaso 32 %. Kunnan ja yksityisen sektorin palvelutuottajien kanssa pidettiin yhteinen keskustelutilaisuus ja työpaja. Harrastamisen mallin kerhoihin osallistui kaikkiaan 1648 lasta, kerhopaikkoja oli 2466 ja kerhoja 95. Kerhopaikat ja osallistujamäärät ovat kasvaneet vuodesta 2023.

Toimintakatsaus ja talousarvion toteutuminen

Toimintakertomuksen selonteon mukaan valtuusto hyväksyi 2.10.2024 Klaukkalan minipalveluverkkoratkaisun, jonka mukaan Klaukkalaan rakennetaan kaksi uutta koulua, ala- ja yläkoulu korvaamaan nykyisiä kouluja. Samassa yhteydessä Klaukkalan alakoulun käytössä oleva kivikoulu peruskorjataan. Viirinlaaksoon rakennetaan uusi kiinteistö (päiväkotikoulu), johon sijoittuvat varhaiskasvatuksen 10-ryhmäinen päiväkotikoulu, Isoniitun koulu (1–3-luokat), Vendlaskolan, Syrjälän koulu sekä tila kohtaamispaikkatoiminnalle. Rajamäen kampuksen rakentaminen on edennyt suunnitellusti ja on valmistumassa etuajassa kesällä 2025. Valmistumista nopeuttaa rakentamisen edullinen suhdanne.

Hyvinvointialuelain lähtökohdasta yhteisille asukkailla toteuttavien palveluiden onnistunut toteuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä. Kunnissa ja hyvinvointialueella on tärkeää olla yhteinen näkemys siitä, mitä yhteistyöllä tavoitellaan, mistä lähdetään ja millä keinoin yhteisiin tavoitteisiin päästään. Yhdyspintatyötä on kehitetty hyvinvointialueen kanssa strategisella ja operatiivisella tasolla eri työryhmissä. Toimintakertomuksessa todetaan, että perhekeskuspalveluihin (Suonpolun tupa) liittyvä yhteistyö toimii erinomaisesti. Yhdyspintatyön ongelmana on hyvinvointialueen niukkeneva talous. Hyvinvointialue on tiukentanut palveluiden pääsemisen kriteerejä, jolloin suurempi määrä kuntalaisia jää hyvinvointialueen palvelujen ulkopuolelle ennaltaehkäiseviin palveluihin. Hyvinvointialue karsii erityisesti ei-lakisääteisiä palveluja. Kasvava ikäihmisten määrä tulee vaikuttamaan ikäihmisten palveluihin siten, että tulevaisuudessa käydään keskustelua siitä, mitä palveluja hyvinvointialueet järjestävät ja mitä kunnat.

Valtuusto on hyväksynyt sivistys- ja hyvinvointitoimialan muutostalousarvion 29.5.2024 § 21, joka käsittää 200.000 euron määrärahalisäyksen väistötilojen kalusteisiin, AV-laitteiden ja langattomien verkkojen hankintaan sekä muuttokustannuksiin. Lisäksi valtuusto on 2.10.2024 § 45 hyväksynyt määrärahavähennyksen 139.500 euroa hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelle.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA+ muutos	TP 2024	Poikkeama	Poikkeama-%
Toimintatuotot	7 811	6 446	50	6 496	7 163	666	10 %
Toimintakulut	-111 290	-118 339	-111	-118 450	-116 641	1 809	-2 %
Toimintakate	-103 479	-111 893	-61	-111 954	-109 479	2 475	-2 %

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan muutetun talousarvion toimintakate alittui 2,5 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät 0,67 milj. euroa. Ylitys johtui budjetoitua suuremmista eri hankkeisiin tulleista erillisistä valtionavustuksista, kelakorvauksista sekä kotoutuspalveluiden tuloista. Toimintakulut alittuivat 1,8 milj. eurolla. Toimintakulujen alitus johtui aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin ja muihin toimintakuluihin varattujen määrärahojen alittumisesta sekä budjetoitua pienemmistä palvelusetelikuluista ja koulukuljetuskustannuksista. Lisäksi liikelaitos Aleksia palautti ruoka- ja siivouspalveluista laskuttamiaan kustannuksia. Kotihoidontuen ja kuntaliikkeen kustannukset olivat myös arvioitua pienemmät. Henkilöstökulut ylittivät 0,46 milj. eurolla. Toimintakulut kasvoivat 6,0 milj. eurolla edellisestä vuodesta palvelusetelikustannusten ja sisäisten vuokrien kasvun takia.

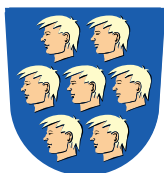
Varhaiskasvatuspalvelut

Toiminnan painopistealueena vuonna 2024 oli henkilöstön työolosuhteiden vahvistaminen ja kehittämistävoitteena henkilöstön hyvinvoinnin vahvistaminen. Toteutettujen toimien myötä henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät yli 10 % edelliseen vuoteen verrattuna ja henkilöstökyselyn tulokset paranivat jokaisella osa-alueella. Toimitilojen sisäilmaongelmat ovat olleet haasteena ja ovat nostaneet mm. työterveyshuollon kustannuksia merkittävästi. Toimitiloista päiväkodit Aitohelmi ja Syrjalä lakkautettiin toiminnallisten ja sisäilmahaasteiden vuoksi. Myös sisäilmaongelmaisen Lepsämän päiväkodin korvaavat tilat toteutetaan uusilla siirtokelpoisilla vuokratiloilla (sopimuskausi 10 vuotta), johon sijoitetaan myös Lepsämän koulun Lintumetsän toiminta.

Nurmijärvellä on kaikkiaan 10 yksityistä päiväkotia. Yksityisten palveluntuottajien osuus varhaiskasvatuksen järjestämisessä alle kouluikäisille on Nurmijärvellä noin 28 %. Huomioitavaa on, että esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus 6-vuotiaille lapsille järjestetään kokonaisuudessaan kunnallisena tuotantona. Alle 5-vuotiaiden lasten osalta yksityisten palveluntuottajien osuus on noin 35 %.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on kasvussa. 3–5-vuotiaista lapsista noin 94 % ja 2-vuotta täyttäneistä yli 80 % osallistui varhaiskasvatukseen joulukuun 2024 tilaston mukaan. Kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä (1.718) kasvoi 44 lapsella. Myös palvelusetelillä järjestettyyn varhaiskasvatukseen osallistuneiden määrä (651) kasvoi 93 lapsella. Kasvu selittää mm. korona-ajan syntyvyyden lievä kasvu sekä maahanmuutto. Vuonna 2024 nettomuutto oli negatiivinen.

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakate alittui 1,3 milj. eurolla (97 %). Talousarvion alituksia toteutui palvelujen ostoissa sekä sisäisissä erissä. Nuuka-säästötoimenpiteenä tehtiin lomapalkkavarauksen 0,44 milj. euron purku. Varhaiskasvatuspalveluihin (kunnallinen, palveluseteli, yksityisen hoidon tuki) osallistuvien lasten

toimintakulut/lapsi oli 16.914 euroa vuonna 2024, kun vuonna 2023 kulu oli 17.443 euroa. Toimintakulut (3,8 milj. euroa) kasvoivat 2 % vuodesta 2023.

Pätevien varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointi on ollut haasteellista. Sama ongelma on koko Etelä-Suomen alueella. Erillinen markkinointikampanjakaan ei helpottanut tilannetta. Pätevien kelpoisten opettajien osuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa oli 63 % elokuussa 2024. Varhaiskasvatuslaki määrittää henkilöstön kelpoisuusvaatimukset, jotka ovat yhtenäiset ja koskevat kaikkia varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjiä. Varhaiskasvatuslaki kuitenkin mahdollistaa ei-kelpoisen työntekijän palkkaamisen enintään vuoden ajaksi, mikäli kelpoista työntekijää ei ole ollut mahdollista palkata. Vuonna 2024 painopisteenä oli työntekijöiden työolosuhteiden parantaminen. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät 10 % edellisestä vuodesta ja työhyvinvointikyselyn tulokset ovat parantuneet.

Koulutuspalvelut

Oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointiin satsattiin perustamalla konsultoivan erityisopettajan virka sekä kolme kouluvalmentajan vakanssia. Kouluvalmentajien tehtävänä on ennalta ehkäistä oppilaiden poissaoloja sekä puuttua ja seurata poissaoloja suunnitelmallisesti. Perusopetuksen oppilaiden määrä (5.605) väheni edellisestä vuodesta 75 oppilaalla. Lukiolaisten määrä (321) kasvoi edellisestä vuodesta neljällä opiskelijalla.

Koulutuspalveluiden toimintakate alittui 0,6 milj. eurolla (99 %). Ylityksiä toteutui henkilöstökuluissa ja koulukuljetuskulut alittuivat 0,4 milj. eurolla. Koulukuljetuskustannukset eivät kasvaneet siinä määrin, mitä arvoitiin. Perusopetuksen ja lukion yhteenlaskettu oppilaskohtainen toimintakulu vuonna 2024 oli 10.981 euroa, kun vuonna 2023 oppilaskohtaiset kulut olivat 9.939 euroa. Koulutuspalveluiden toimintakulut kasvoivat noin 1000 eurolla/oppilas eli 5,4 milj. eurolla (9,2 %) vuodesta 2023. Merkittävimmät sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimintakulujen lisäykset edelliseen vuoteen nähden ovat ostopalveluissa 1,8 milj. euroa ja muissa toimintakuluissa 3,6 milj. euroa. Toimintamenot lisääntyivät vuodesta 2023 yhteensä 5,5 milj. euroa eli 4,8 %. Syrjälän ja Urheilupuiston koulut ovat siirtyneet syksyn 2024 aikana väistötiloihin, joista aiheutui lisäkustannuksia syyskaudelle. Uusia kalusteita jouduttiin hankkimaan, kun vanhojen sisäilmaongelmaisten tilojen kalusteita ei voitu siirtää uusiin tiloihin. Palkankorotukset ovat lisänneet henkilöstömenoja edelliseen vuoteen nähden samalla, kun henkilöstömäärä väheni.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila

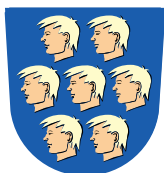
Toimintakertomuksen selonteon mukaan pääsääntöisesti lapset ja nuoret voivat hyvin Nurmijärvellä. Uudet kouluterveyskyselyn tulokset julkaistaan syksyllä 2025, jolloin saadaan ajantasaista tietoa. Positiivista kehitystä on tapahtunut mm. siinä, että 4.–5.-luokkalaisista oppilaista 70,9 % kokee, että ovat osallistuneet koulun tapahtumien suunnitteluun. Myönteistä on kokemus, että opettajat ovat kiinnostuneista siitä, mitä oppilaille kuuluu (43 %) ja kun kiusattu tai kiusatuksi kertoo kiusaamisesta jollekin koulun aikuiselle, on kiusaaminen loppunut tai vähentynyt (57,5 %). Koulukiusaaminen on vähentynyt 4.–5.-luokkalaisten keskuudessa, mutta lisääntynyt merkittävästi 8.–9.-luokkalaisten keskuudessa (4,5 % vuonna 2021, 10,8 % vuonna 2023). Huolestuttavaa kuitenkin on, että vähintään lievää ahdistusoireilua kokee 26,1 % 4.–5.-luokan oppilaista. Move-mittauksen mukaan perusopetuksen 5.- ja 8.-luokkalaisten fyysisen toimintakyvyn tulokset ovat heikentyneet molemmissa ikäryhmissä sekä tytöillä ja pojilla. Esimerkiksi 8.-luokkaisista tytöistä 48,8 % toimintakyky (32,6 % vuonna 2023) on huolestuttava ja pojista 43,6 % (32,6 % vuonna 2023).

Hyvinvoinnin tukemisen kehittämiseksi lähetettiin vuonna 2024 oppilaille laaja harrastetoive-kysely, jolla oppilaita osallistettiin toiminnan suunnitteluun ja samalla kartoitettiin harrastetoiveita. Koulujen hyvinvointityötä tekevät kouluvalmentajat ja koulunuorisotyöntekijät. Työtä tukee Hyvää liikkeellä -hanke, jossa koulujen kanssa kehitetään hyvinvointia tukevaa toimintaa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston kävijämäärä (319.682) kasvoi 8,4 % edellisestä vuodesta ja kävijämäärätavoite ylitti reippaasti tavoitteen (260.000). Myös lainojen määrä (715.035) kasvoi 8,3 %. Lainojen määrän sisältyy e-aineiston lainaukset 53.235. Kirjastossa otettiin käyttöön verkkomaksaminen, jonka kautta kirjasto-, varaus – ja myöhästymismaksut voi suorittaa. Kuntien yhteinen digikirjapalvelu eKirjasto otettiin käyttöön vuonna 2024. Kirjaston toimintakate toteutui 97,6 %.

Toimintakertomuksen mukaan kulttuuripalveluiden tapahtumissa ja näyttelyissä kävijöiden määrä (11.746) lisääntyi 2,5 % edellisestä vuodesta, mutta ei toteutunut aivan tavoitteen 12.000 kävijää mukaisesti.

Kulttuuripalvelut järjesti 50 tapahtumaa ja kahdeksan taidenäyttelyä. Nurmijärven museon kokoelmiin pääsee tutustumaan Finna-hakupalvelussa ja siellä on katsottavissa museon kokoelmista noin 19.000 valokuvaa ja esinettä. Kulttuuripalveluiden toimintakate toteutui 91,4 %. Toimintakuluista henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet sekä sisäiset vuokrat alittivat talousarvion. Alitusta selittää osaltaan se, että avoimena oleiden vakanssien vuoksi kaikki suunniteltu toiminta ei toteutunut.

Monikon kävijämäärä 29.671 väheni noin 1.500 kävijällä edelliseen vuoteen nähden. Tapahtumien määrä (275) sitä vastoin kasvoi edellisestä vuodesta (159). Seminaarien ja kokousten osuus tapahtumista oli 21,5 %. Lisäksi järjestettiin muita tapahtumia sekä konsertteja, teatteriesityksiä ja lasten tapahtumia. Kahvio Mustikan myynti 43.000 euroa jäi edellisen vuoden myynnistä noin 4.700 euroa.

Nuorisopalvelut

Nurmijärven nuorisopalvelut vastaa Nurmijärven kunnassa nuorten työllistämiseen liittyvästä kokonaisuudesta, jossa vahvistetaan nuorten työ- ja opiskeluvalmiuksia sekä tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten sosiaalista vahvistumista. Tavoitteiden toteuttamiseksi nuorisopalvelut koordinoi kunnan kesätöitä, yrityksille jaettavia kesätyöseteleitä ja kesäyrittäjyyttä. Lisäksi Ohjaamo-toiminta, nuorten paja ja etsivä nuorisotyö tukevat omalta osaltaan nuorten aikuisten työllisyys- ja opintopolkua. Ohjaamossa asioi vuonna 1.730 nuorta vuonna 2024 eli noin 300 nuorta enemmän kuin vuonna 2023. Pääosa nuorten kysymyksistä koski työllistymiseen liittyviä asioita. Lisäksi asioitiin raha- ja Kela-asioissa. Vaikka pajan toimintaa on kehitetty, nuorten määrä työpajalla on vähentynyt. Vähentymiseen ovat vaikuttaneet myös muutos oppivelvollisuudessa ja kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen hyvinvointialueen vastuulle.

Kunnan nuorisopalvelut koordinoi kunnan iltapäivätoimintaa ja nuorisovaltuuston toimintaa. Iltapäivätoiminta on hyvin suosittua ja lapsia hakeutui toimintaan aiempia vuosia enemmän. Iltapäiväkerhotoimintaa tuotetaan sekä kunnan omana toimintana että ostopalveluna. Kunnan järjestämään iltapäivätoimintaan osallistujia 93 lasta (117 vuonna 2023). Vuonna 2024 hakijoita iltapäivätoimintaan oli kaikkiaan 496, kun vuonna 2023 hakijoita oli 434. Toimintaa järjestetään 1.–2. -luokkien sekä 1.–3. -luokkien erityisen tuen piirissä oleville lapsille. Iltapäivätoimintaa järjestetään klo 12–17 välisenä aikana.

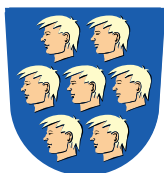
Nuorisopalvelut tekee laajasti monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa (mm. liikunta-, kulttuuri-, kirjasto- ja kotoutumispalvelut, koulut, oppilaitokset, poliisi, hyvinvointialueen toimijat, järjestöt). Nuorisopalvelut jakaa myös avustuksia nuorisojärjestöille ja huolehtii nuorten ensimmäisestä työkokemuksesta (kunnan kesätyö, kesäyrittäjäprojekti, kesätyösetelit). Toimintakertomuksen selonteon mukaan nuorisopalvelut jalkautui lähialueille, kirjastoihin ja lähikauppoihin. Juhlapyhinä jalkauduttiin nuorten kohtaamispaikoille vapaaehtoisten, seurakunnan ja poliisin kanssa. Yhteistyötä on tehty myös paikallisten kauppiaiden kanssa. Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä 255 kasvoi edellisestä vuodesta 19 nuorella. Nuorisopalveluiden toimintakate toteutui 94 %.

Nurmijärvellä on viisi nuorisotilaa eri puolilla kuntaa. Nuorten illoissa on tilasta riippuen noin 10–40 kävijää/ilta. Varhaisnuorille (3.–6.-luokkalaiset) tarkoitetuissa illoissa käy noin 20–40 osallistujaa. Nuorisotilojen aukioloaika ja -päivät vaihtelevat ja tilat ovat avoinna pääsääntöisesti klo 15–21 välillä.

Liikunta- ja hyvinvointipalvelut

Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen kerhotoiminnan toteuttamiseen osallistui vuoden 2024 aikana 15 eri palveluntuottajaa. Suurin osa kerhotoiminnasta toteutettiin ostopalveluna.

Nuorten (18–29-vuotiaat) hyvinvoinnin tukemiseksi liikunta- ja hyvinvointipalvelut liittyivät mukaan moniammatilliseen Ohjaamo-verkostoon. Ikäihmisille järjestettiin mm. ohjattuja allasjumppia sekä tasapaino- ja kuntosalikursseja. Osallistujia em. ryhmiin oli kaikkiaan 2633 vuonna 2024. Kunta tekee yhteistyö urheiluseurojen kanssa. Liikunta- ja hyvinvointipalveluiden toimintakate toteutui 82,2 %.

5.3 Ympäristötoimialan tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strategiasta johdettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Hyvinvoiva Nurmijärven strategiateemakokonaisuuden ympäristötavoitteiden mittarien toteutumista ei voitu arvioida. Kokonaispäästötiedot ovat saatavissa vuonna 2025. Sähkön ja kaukolämmön kulutusmääriä ei raportoitu. Vuonna 2024 valmistui 15 erillispientaloa asemakaavan ulkopuolelle. Metsäkylän osayleiskaavaluonnos asetettiin nähtäville elo-syyskuussa 2024. Asumisen kaavavarantoa ja pientalotontteja on nykyisen vähäisen kysynnän vuoksi tarjolla useiksi vuosiksi. Kirkonkylän kehittämissuunnitelma valmistui. Suunnitelmassa otettiin huomioon Nurmijärven yhteiskoulun toteutus päätös. Suunnitelma tulee päätettäväksi keväällä 2025.

19

Päätaajaman keskusta-alueiden palveluiden monipuoliselle kehitykselle tavoitteista ns Vanhan sähkölaitoksen asemakaavamuutosehdotus on valmistelussa. Investoinneissa ja perusparannushankkeissa ei saatu edistettyä prosenttitaiteen toteutumista. Turvallisuussuunnitelman kärkihankkeita on edistetty kevyen liikenteen väylän rakentamisella välille Klaukkala-Perttula.

Turvallisen ja monipuolisen asumisen Nurmijärvi teemakokonaisuuden tavoitteista investointitason suhdetta Nuuka-raamiin ei raportoitu. Kirkonkylän ja Rajamäen palveluverkon tarkastelu ei toteutunut. Investointihankkeiden etenemisestä ei raportoitu ajalta 06-12/2024. Maankäytön kehittämisen tavoitteista maankäytön tavoiteohjelmaa laatimista edistettiin ja työ jatkuu tulevinä vuosina.

Taajamien ja keskustan alueiden viihtyisyyteen on panostettu. Asiakastyytyväisyyttä on mitattu satunnaisotoksella ja kotisivuilla kautta toteutetulla kyselyllä. Kotisivun kautta toteutetun tutkimusten tulos oli 3,63/5, kun vuonna 2023 tulos oli 3,14. Satunnaisotoksen tulos oli 3,68/5 (2023: 3,59/5).

Elinvoimaisten Elinkeinojen Nurmijärvi -teeman yksi painopiste on kasvatamme työpaikkaomavaraisuutta Yritystontteja luovutettiin kaikkiaan kolme (3), kun lähtötaso oli kahdeksan. Yritystonttien riittävyttä varmistetaan etsimällä jatkuvasti uusia potentiaalisia alueita.

Toimintakatsaus ja talousarvion toteutuminen

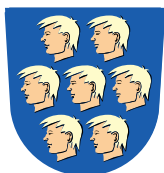
Määrärahamuutoksia tehtiin tilikauden aikana. Myyntituottoarviota lisättiin 850.000 euroa ja toimintakuluarviota kasvatettiin yhteensä 41.500 eurolla.

Ympäristötoimiala (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	Muutos	TA+ muutos	TP 2024	Poikkeama	Poikkeama-%
Toimintatuotot	47 843	38 447	850	39 297	40 707	1 411	4 %
Toimintakulut	-33 885	-35 861	-41	-35 903	-35 850	53	0 %
Toimintakate	14 496	3 736	809	4 544	6 126	1 582	35 %

Toimintakate toteutui noin 1,6 miljoonaa euroa muutettua talousarvioita parempana ja 2,4 miljoonaa euroa parempana alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Positiivista muutosta selittävät arvioitua suuremmat omaisuuden luovutusvoitot sekä ulkoiset vuokratulot. Omaisuuden tuotot ylittivät muutetun talousarvion 0,8 miljoonalla eurolla ja alkuperäisen talousarvion 1,7 miljoonalla eurolla.

Heikosta suhdanteesta huolimatta luovutettiin kaikkiaan 43 omakotitalotonttia (32 vuonna 2023). Yhtiömuotoisia ja yritystontteja luovutettiin yhteensä seitsemän kuten vuonna 2023. Omaisuuden tuottoja kertyi kaikkiaan 6,7 miljoonaa euroa ja maa-alueiden myyntivoittoja 4,6 miljoonaa euroa.

Tilakeskuksen palvelutuotannossa oleva kiinteistökanta 184.399 htm² on kasvanut noin 6.650 htm² vuodesta 2023. Kunta on vuokrannut tiloja palvelutuotantonsa 21.728 htm² ja ulkopuoliselle taholle 56.797 htm². Kiinteistökannasta myytiin vuoden 2024 aikana paloasema, Porkkalan mökki ja Sääksin veteraanimaja. Paloaseman kaupasta (KV 30.10.2024 § 54) on valitettu hallinto-oikeuteen. Kunnanhallitus on 27.1.2025 § 18 antanut valitukseen lausunnon Helsingin hallinto-oikeudelle.

Kiinteistökannasta purettiin neljä kohdetta ja Urheilupuiston koulun purku-urakka aloitettiin. Kiinteistöjen kuntoa ja käytettävyyttä kartoitettiin yhteistyössä käyttäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Kiinteistöjen heikko kunto ilmenee sisäilmaongelmina. Selvitysten pohjalta tehtiin tarvittavia toimenpiteitä ja laadittiin jatkosuunnitelmia.

Katujen määrä on lisääntynyt edellisestä vuodesta 1,5 kilometrillä ja katuvalaisimien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 177 valaisimella. Metsäpinta-ala kasvoi vajaalla 100 hehtaarilla.

Nurmijärven kunnan joukkoliikenteessä toimivaltainen viranomainen on tällä hetkellä Uudenmaan ELY-keskus. Joukkoliikennettä hoitaa Nurmijärven Linja Oy, joiden kanssa voimassa oleva sopimus päättyy 2028 vuoden loppuun. Kunnassa on käynnistetty joukkoliikenteen kilpailutukseen liittyvien selvitysten valmistelu ja päätös joukkoliikenteen järjestämistavasta tehtäen alkuvuodesta 2026. Joukkoliikenteen lippuja myytiin vuonna 2024 kaikkiaan 19.353 kappaletta, mikä on samaa tasoa kuin vuonna 2023. Joukkoliikenteen ohjausryhmä käsittelee joukkoliikenteeseen liittyvät asiat (joukkoliikenteen palautteet, kustannukset, matkustajamäärät ja myydyt liput). Joukkoliikenteen ohjausryhmä kokoontui neljä kertaa vuoden 2024 aikana.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta on arvioinut strategisten tavoitteiden mittareita (kaikki toimialat) siten, että asetettu tavoite on edellisvuotta parempi. Tarkastuslautakunta korostaa, että jokaisella mittarilla tulisi olla selkeä mitattava tavoitetaso, jotta toteutumista voidaan arvioida. Mittareiden ja tavoitteiden valtaisa määrä vaikeuttaa hahmottamaan toiminnan kokonaiskuvaa ja vaikuttavuutta. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan sekä tilinpäätöksessä että strategian toteutumisen liiteasiakirjassa.

Taajamien ja keskustan alueiden viihtyisyyteen on panostettu. Asiakastyytyväisyyttä on mitattu satunnaisotoksella ja kotisivuilla kautta toteutetulla kyselyllä. Em. tutkimusten tulokset yhteensä oli 3,63/5, kun vuonna 2023 tulos oli 3,14. Satunnaisotoksen tulos oli 3,68/5 (2023: 3,59/5).

Tarkastuslautakunnan mukaan tarvitaan merkittäviä toimenpiteitä investointiprosessien parantamiseksi. Kiinteistöjen kuntoon ja ylläpitoon tulee panostaa riittävästi kiinteistöjen elinkaaren jatkamiseksi.

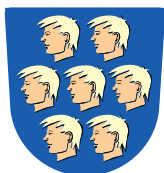
Ympäristötoimialan sitova toimintakatetavoite toteutui muutettua talousarviota parempana, mutta 8,4 milj. euroa vuotta 2023 heikompana. Toimintatuottoja kertyi 1,4 milj. euroa suunniteltua enemmän omaisuuden myyntituottojen arvioitua suuremman kertymän vuoksi. Toimintamenot toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Ympäristötoimialan vastine:

Strategisten tavoitteiden osalta on jatkossa huomioitava ympäristötoimialalla paremmin mittareiden mitattu vuosi, sekä lähtö ja tavoitetaso. Koko kuntatasoisessa strategiatyössä on kiinnitetty huomiota sekä rajalliseen määrään kärkiä että samalla niistä johdettuja tavoitteita ja mittareita. Tavoitteiden määrä tulee säilyttää kohtuullisena. Liiallinen määrä tavoitteita vaikeuttaa sekä mitattavuutta että niiden saavuttamista. Ympäristötoimialan johtoryhmän koordinoimana tullaan tähän asiaan kiinnittämään huomiota strategian jalkauttamisessa

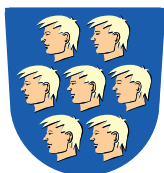
Asiakastyytyväisyys on muuttunut parempaan suuntaan ympäristötoimialalla. Tässä työssä kaikilla tulosalueilla on merkittävä rooli. Ympäristötoimiala tekee työtä asukkaiden hyväksi ja kaikki tämänkaltainen mittaristo on osa tiedolla johtamista, jota voimme omassa arvessamme hyödyntää kuntalaisten parhaaksi.

Kunnan palveluverkkoa kehitetään uuden kuntastrategian mukaisesti ja palveluverkkotyö on parhaillaan käynnissä. Investointiprosesseja on kehitetty ympäristötoimialalla perustamalla merkittävien rakennushankkeiden ohjausryhmä, jolla on merkittävä rooli kuntatasoisten isojen hankkeiden seurannassa ja johtamisessa. Lisäksi erillinen investointiryhmä sovittaa tarpeet ja taloudelliset reunaehdot yhteen. Ryhmä toimii poikkihallinnollisena työryhmänä, jossa käydään keskustelua etupainotteisesti ja ennakoiden kunnan kokonaisuuksien huomioiden. Teknisessä lautakunnassa on päätetty PTS:n suunnitelmien edistämisestä tulevien vuosien aikana. PTS suunnittelu aloitetaan uusimmista ja varmuudella palveluverkkoon jäävistä kohteista ja sitä laajennetaan tulevina vuosina.

Tilakeskuksessa pienten rakennushankkeiden investointi- ja ylläpidon budjettiin tullaan esittämään jatkossa enemmän määrärahaa kiinteistöjen pitämiseksi mahdollisimman hyvässä kunnossa.

Tilakeskuksen osalta kiinteistöjen salkutusta työstetään aktiivisesti ja tämä helpottaa tulevaisuuden suunnittelua. Tähän saakka korjausvelkaa on syntynyt liikaa, mutta tähän asiaan tullaan tällä valtuustokaudella kiinnittämään erityistä huomiota.

5.4 Liikelaitosten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Nurmijärven Vesi-liikelaitos

Toimintakertomuksen mukaan tekopohjavesilaitoksen vedentuotanto käynnistyi huhtikuussa 2024. Teilinummen tekopohjavesilaitoksen toiminta perustuu Päijänteestä Teilinummenharjuun pumpattavaan raakaveteen. Nurmijärven asukasmäärän kasvaessa liikelaitoksen asiakasmäärä ja vedenkäyttö kasvaa. Vedenkäytön ennustetaan kasvavan pidemmällä ajanjaksolla 0,5 %:n vuosivauhdilla. Vedenottoilla tuotettiin yhteensä 2,05 milj. m³ talousvettä verkostoon, kun laskutettu määrä oli 1,76 milj. m³ eli 85,9 % tuotetusta vedestä (80,9 % vuonna 2023, 71,3 % vuonna 2022). Energiakulutus oli 1,43 GWh eli noin 0,7 kWh/m³. Valtuusto hyväksyi 28.8.2024 teollisuusjätevesisopimuksen, jonka mukaan Klaukkalan jätevesipuhdistamo ja Raja-mäki-Klaukkala-siirtoviemäri siirtyi 1.1.2025 alkaen Nurmijärven Vesi -liikelaitokselle Anora Oy:ltä. Kirkonky-lään rakennetaan uusi jätevedenpuhdistamo oheistiloineen. Klaukkalan uuden vesitornin yleis- ja toteutus-suunnittelu sekä asemakaavaprosessi etenivät vuoden 2024 aikana.

Perttulan vesiosuuskunnan kanssa toteutui liiketoimintakauppa 1.7.2024, jolloin Vesiosuuskunta Perttulan asiakkaan, liiketoiminta ja omaisuus siirtyivät Nurmijärven Vedelle tasearvolla.

Tilikauden aikana talousarviossa vähennettiin tulomäärärahoja 460.000 euroa ja lisättiin talousarvion pois-toihin 200.000 euroa.

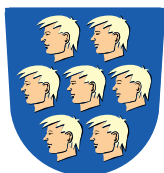
Nurmijärven Vesi- liikelaitos (1 000 €)	TA 2024	Muutos	TA+ muutos	TP 2024	Poikkea- ma	Poikkea- ma-%
Liikevaihto	12 854	-460	12 394	11 976	-418	-3 %
Liiketoim. /liittymismaksut	1 466	-400	1 066	1 076	102	1 %
Materiaalit ja palvelut	-3 861	0	-3 861	-3 749	113	3 %
Henkilöstökulut	-1 554	0	-1 554	-1 603	-49	-3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-3 100	-200	-3 300	-3 446	-146	-4 %
Liiketoiminnan muut kulut	- 175	0	-175	-234	-59	-33 %
Liikelylijäämä	4 239	0	3 669	3 239	-430	-12 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-238	0	-238	-362	-124	-52 %
Tilikauden ylijäämä	4 091	-660	3 431	2 877	-554	-16 %

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen liiketoiminnan tuotot olivat 11,98 milj. euroa, joka oli 3,0 % eli 0,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi. Tuottojen talousarviota alhaisempi toteutuminen johtui liittymismaksujen vähäisestä kertymästä, teollisuusjätevesisopimuksen toimenpanon viivästymisestä ja vedenkulutuksen arvi-oitua alhaisemmasta toteutumisesta.

Rakentamishojelman mukaiset investoinnit oli 5,65 milj. euroa, mikä toteutui lähes suunniteluun 5,70 milj. euron mukaisena. Investoinnit jakautuivat uusien verkostojen rakentamiseen (20 %), verkostojen saneerauk-seen (32 %), uusien laitosten rakentamiseen (16 %) ja laitossaneerauksiin (32 %).

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen taseen kumulatiivinen ylijäämä on 31 milj. euroa (2023;28,2 milj. euroa). Si-joitetun pääoman tuotto on 9,2 % ja kunnan sijoitusten osalta 9,9 %. Omavaraisuusaste on 45 % (2023; 45,9 %) ja lainakanta 3 milj. euroa. Likviditeetin hallinnassa käytetään joukkovelkakirjalainoja (lyhytaikainen). Toiminnan investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on negatiivinen, mikä kuvaa merkittävää inves-tointitaakkaa. Kuitenkin vuoden 2024 investoinneista toteutettiin tulo-rahoituksella 84,8 %.

Toiminnalliset tavoitteen toteutuivat hyvin. Asiakastyytyväisyys oli (touko-elokuu) 8,65, kun tavoite oli >8,58. Henkilöstön tyytyväisyys (3,4) oli tavoitetta ja vuoden 2023 tulosta parempi. Putkirikkojen suhteellinen määrä oli vähäisempi kuin vuonna 2023.

Aleksia-liikelaitos

Toimintakertomuksen mukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 28.02.2022 § 15 kunnan omistajapoliittiset linjaukset, joissa on Aleksia-liikelaitoksen osalta todettu näkemyksenä omistamisen kehittämisvisiosta, että "Aleksian toiminta jatkuu toistaiseksi kunnan liikelaitoksena. Kunta omistajana arvioi ruoka- ja siivouspalveluiden tarkoituksenmukaisen tuotantotavan hyvinvointialueen vaikutusten selkeytyessä. Muuttuva toimintaympäristö voi edellyttää uudenlaista organisoitumistapaa. Selvityksessä kartoitetaan eri vaihtoehdot Aleksian toimintojen järjestämiseksi ja vaihtoehtojen arviointi."

Aleksia-liikelaitoksen toiminnan järjestämisen vaihtoehtoista laadittiin erillinen selvitys, joka valmistui syksyllä 2022. Aleksian tuotantotavan tarkastelun osalta loppuvuonna 2023 toteutettiin markkinavuoropuhelu, jonka yhteydessä selvitettiin mahdollisten ostajatahojen kiinnostusta Aleksiaan ja sen tarjoamiin palveluihin. Valtuusto päätti 13.3.2024 § 3, että Aleksia jatkaa toimintaa kunnan liikelaitoksena. Samalla päätettiin, että kunta vahvistaa omistajaohjaustaan Aleksia-liikelaitoksessa.

Toiminnan painopisteenä on ruokahävikin järjestelmällinen seuranta. Raportointia kehitetään edelleen ja saatua tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Ostojen seurantaa tehostettiin, mikä näkyi elintarvikemäärärahojen säästymisenä. Hävikki-teemaviikko järjestettiin syksyllä 2024 osallistamalla oppilaita enemmän kouluruokailun kehittämiseen. Elintarvikkeiden kotimaisuusaste oli 75 %.

Aterian tavoitehinta oli 3,32 euroa/ateria, kun toteutuma oli 3,16 euroa/ateria. Myös siivouksen hinta 23,97 euroa/neliö toteutui alle tavoitteen 25,94 euroa/neliö. Ruokahävikkitavoite (-15 %) ei toteutunut. Seurannan mukaan jätettä on kertynyt enemmän ja sivistystoimialan kanssa on sovittu toimenpiteistä, mutta niiden tulokset näkyvät viiveellä.

Määrärahamuutoksiin ei ollut tarvetta kertomusvuoden aikana. Talousarvio toteutui hieman suunniteltua paremmin.

Aleksia-liikelaitos (1 000 €)	TA 2024	Muutos	TA+ muutos	TP 2024	Poikkeama	Poikkeama-%
Liikevaihto	9 472	0	9 472	9 089	-382	-4 %
Liiketoiminnan muut tuotot	81	0	81	144	64	79 %
Materiaalit ja palvelut	-3 255	0	-3 255	-3 110	144	4 %
Henkilöstökulut	-5 144	0	-5 144	-5 025	119	3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-100	0	-100	-65	35	35 %
Liiketoiminnan muut kulut	-1 054	0	-1 054	-1 044	10	1 %
Liikeliijäämä	0	0	0	-10	-10	100 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	11	11	100 %
Tilikauden ylijäämä	0	0	0	630	630	

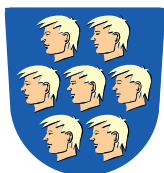
Liikevaihto 9,1 miljoonaa euroa alitti talousarviotavoitteen 4 %. Talousarvion alitusta selittää mm. palvelumaksujen hyvitys 389.800 euroa sivistystoimialalle. Myyntipalveluiden ulkoiset tuotot ylittyivät talousarvioon verrattuna. Toimintakulut toteutuivat talousarviota pienempänä, kun toteutuma oli 97,1 %. Henkilöstökulut alittuivat 119.000 eurolla, mitä selittää henkilöstön pitämät palkattomat vapaat.

6 KUNNAN KOKONAISTALouden TOTEUTUMINEN

6.1 Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden ja tuloslaskelman toteutuminen

Talousarviossa käyttötalous on valtuustoon nähden sitova pääsääntöisesti toimialoitain niin, että sitovuus on toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli netto (toimintakate). Toimialatasoisesta sitovuudesta poikkeaa

Omaisuuksien tuotot- ja hallinta tulosalue, joka on valtuustoon nähden sitova toimintakatetasolla. Lisäksi toimintatason sitovuudesta poikkeaa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tulosityksikön määrärahat, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia toimintakatetasolla. Määrärahoihin ja tuloarvioihin sisältyvät sisäiset erät.

Euromääräisesti merkittävin toimialan toimikatteen ylitys toteutui ympäristötoimialalla 1,6 milj. euroa ja toimintakatteen alitus sivistystoimialalla 2,5 milj. euroa.

24

Peruskunnan ja liikelaitosten käyttötalouden toimintamenot (ml. sisäiset erät) olivat tuloslaskelmassa yhteensä 182,9 milj. euroa. Toimintamenot toteutuivat 3,0 milj. euroa (98,4 %) talousarviota pienempänä. Toimintakatteeksi muodostui -109,4 milj. euroa, joka alitti 4,6 milj. euroa muutetun talousarvion (toteuma 95,9 %).

Verotulojen kertymä oli 110,5 milj. euroa, mikä 2,4 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa (toteuma 102,2 %). Verotuloja kertyi noin 5 milj. euroa vuotta 2023 vähemmän. Tuloveroprosenttia nostettiin 0,39 prosenttiyksikköä vuodelle 2024, mikä kasvatti verotuloja 4,6 milj. euroa. Arvioitua parempaa (2,4 milj. euroa) kehitystä selittää veronsaajien verotilitysten jako-osuuksien oikaisu. Valtionosuudet toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Valtionosuuksia tilitettiin yhteensä 30,6 milj. euroa. Vuosikate muodostui 6,7 milj. euroa talousarviota paremmaksi eli oli 32,2 milj. euroa.

Poistotaso on kasvanut ennakoitua hitaammin. Vuoden 2024 poistot olivat 26,9 milj. euroa. Arvon alentumisia kirjattiin 1,8 milj. euroa käyttöomaisuuskirjanpidon inventoinnin yhteydessä. Vuonna 2023 alaskirjauksia tehtiin 3,3 milj. euroa.

Tilikauden tulokseksi ja ylijäämäksi muodostui 5,2 milj. euroa. Tulos oli 4,4 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa ja 1,3 milj. euroa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa, mutta heikkeni edellisestä vuodesta 17,8 milj. eurolla.

Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelmaosassa valtuustoon nähden sitovia eriä ovat antolainauksen muutokset, joka muodostuu antolainasaamisten lisäysten ja vähennysten erotuksesta sekä lainakannan muutokset, joka muodostuu lainojen lisäysten ja vähennysten erotuksesta.

Tilikaudella pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 8,9 milj. euroa ja uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 25 milj. euroa. Antolainauksen lisäystä oli 67.000 euroa.

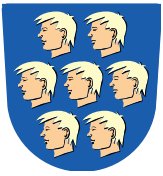
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta vuonna 2024 oli 18,1 milj. euroa ja -8,3 milj. euroa vuonna 2023. Toiminnan ja investointien rahavirran viiden vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä.

Tulorahoituksen ja nettomenojen kehitys

Ulkoiset toimintatuotot olivat 34,9 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintatuotot laskivat 9,9 milj. euroa eli 22,0 %. Kunnan palvelutuotannon nettomenot (toimintakate) olivat 109,4 milj. euroa ja alittivat alkuperäisen ja muutetun talousarvion 4,9 milj. eurolla. Parempaa toteutumista selittävät tontinmyyntitulojen parempi kertymä sekä palvelujen ostojen suunniteltua pienempi toteutuminen.

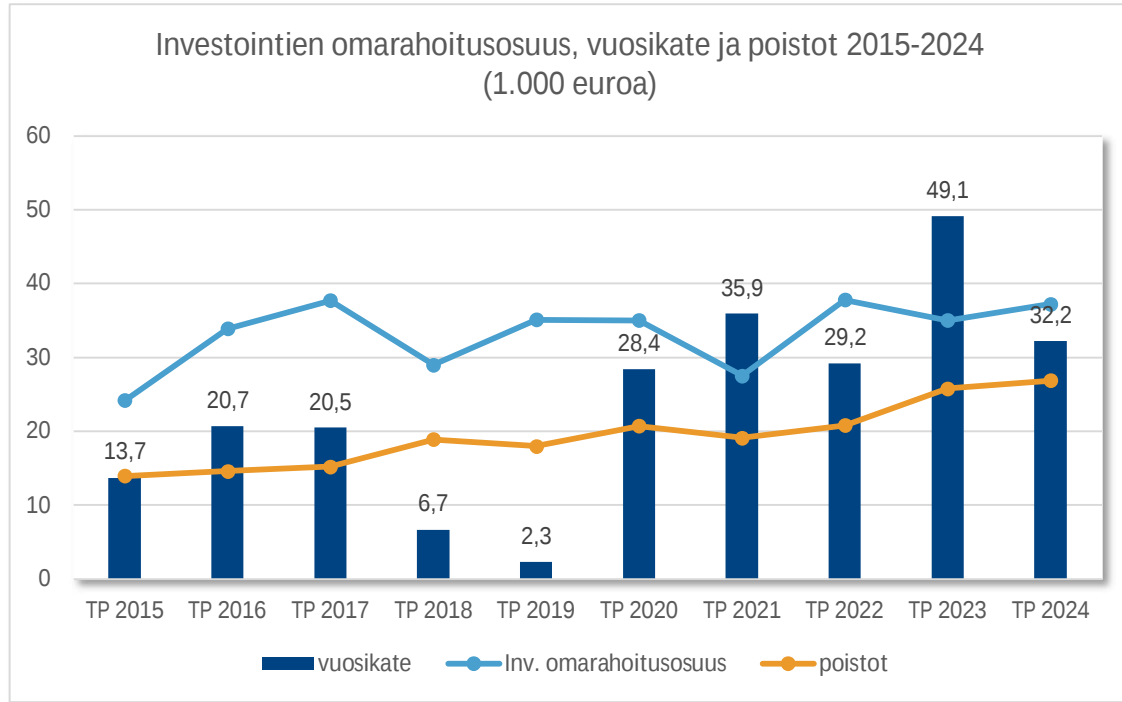
Kunta verotulojen kertymä oli 110,5 milj. euroa vuonna 2024. Kunnan tulovero (89 milj. euroa), kiinteistövero (14,3 milj. euroa) sekä yhteisövero toteutuivat (7,2 milj. euroa) talousarviota parempina. Kiinteistöverokertymä kasvoi 4,9 %, tuloverotuotto laski -3,4 % ja yhteisöverotuotto -23,6 % vuodesta 2023. Valtionosuuksia kunta sai 30,6 milj. euroa, kun vuonna 2023 valtionosuuksia tilitettiin 31,5 milj. euroa.

Vuosikatteen tulisi kattaa poistot myös yksittäistä vuotta pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Tarkastelujaksolla (vuodet 2015–2024) tulorahoitus on ollut riittävällä tasolla kattamaan suunnitelman mukaiset poistot. Poistojen ja vuosikatteen suhde tulorahoituksen riittävyyden mittarina on pätevä kuitenkin vain silloin, kun poistot ja arvonalentumiset vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Seuraavassa kuviossa esitetään vuosikatteen, poistojen sekä investointien omarahoitusosuuden kehitystä vuosina 2015–2024. Poistot ovat kasvaneet tasaisesti vuodesta 2015 lähtien investointien kasvun myötä. Vuodesta 2022 alkaen poistot

ovat kasvaneet merkittävästi ja kasvu tulee jatkumaan, kun hankekauden 2025–2027 investointibudjetti on (netto) 154 milj. euroa.

Kuvio 3. Investointien omarahoitusosuus, vuosikate ja poistot TP 2015-2024 (milj. euroa).

6.2 Investointien toteutuminen

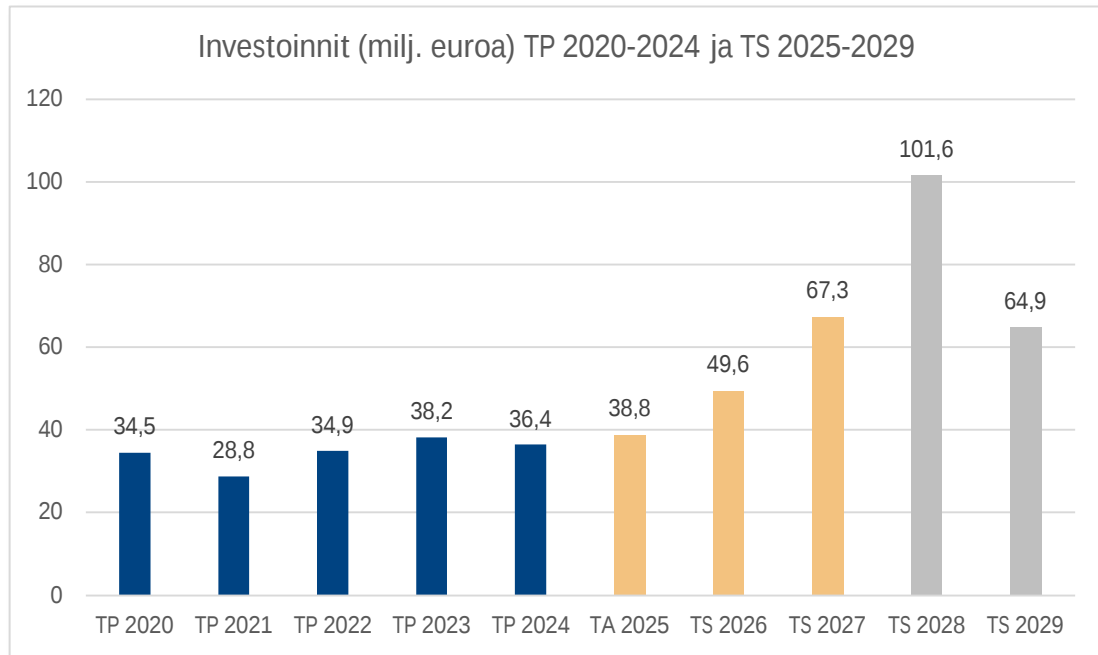
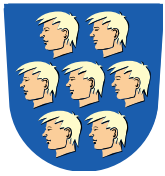
Investointiosassa määrärahojen ja rahoitusosuuksien (nettomääräraha) on sitova valtuustoon nähden hankeryhmäkohtaisesti.

Peruskunnan (kunta ja liikelaitokset) nettoinvestoinnit olivat yhteensä 36,4 milj. euroa (35,0 milj. euroa vuonna 2023), kun talousarviossa nettoinvestoinnit olivat 38,1 milj. euroa. Investointituloja lisättiin vuoden aikana 0,6 milj. euroa ja investointimenoja vähennettiin 230.000 euroa. Muutettuun talousarvioon nähden nettoinvestoinnit toteutuivat 1,7 milj. euroa talousarviota pienempinä. Investointimäärärahojen ylityksiä ei toteutunut.

Suurin yksittäinen investointikohde vuonna 2024 oli Rajamäen kampus (14 milj. euroa). Kunnallistekniikan rakentamista toteutettiin 8,9 milj. eurolla, kun talousarviossa varauduttiin 10,8 milj. euroa.

Talousarvion 2024 mukaan kunnan investointitaso pysyy korkealla tasolla ainakin vuosina 2025–2029. Seuraavassa kuviossa on esitetty investointien kehittyminen aina vuoteen 2029 saakka. Investointiluvut on esitetty bruttona ja luvuissa ovat mukana myös liikelaitokset. Investointien määrä monikertaistuu vuosina 2027–2029 vuoteen 2024 verrattuna. Kiinteistöjen kunto on heikko ja sitä selittää osaltaan vähäinen panostus ylläpitokorjauksiin. Sisäilmaongelmien vuoksi Syrjälän koulu ja Urheilupuiston koulu siirtyi väistötiloihin syyskaudella 2024. Toimintakertomuksen mukaan sisäilmaongelmat ovat laajenemassa ja näin ollen väistötilatarpeet lisääntyvät.

Kuvio 4. Investoinnit (milj. euroa) TP 2020-2024 sekä suunnitelma 2025–2029.

Merkittävimpiä suunnitelmakauden 2025–2027 investointeja ovat Viirinlaakson päiväkotikouluhanke, Klaukkalan uusi alakoulu, Urheilupuiston uusi yläkoulu sekä Nurmijärven yhteiskoulu- ja lukiohanke, jonka rakentaminen investointisuunnitelman mukaan alkaa vuonna 2026. Klaukkalan koulun hanke on suunniteltu vuosille 2028–2029. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelman 2026–2027 mukaan Klaukkalan koulun (6.073 m^2) kustannusarvio on 28 milj. euroa, ja rakentaminen toteutetaan suunnitelman mukaan vuosina 2028–2029. Väistötilojen kustannus on noin 1,5 milj. euroa. Urheilupuiston koulun (5.530 m^2) rakennetaan vuosina 2026–2027. Hankkeen kustannusarvio on 24 milj. euroa. Väistötilojen kustannus on noin 5 milj. euroa. Toteutusmuotoina Viirinlaakson päiväkotikoulu ja Nurmijärven yhteiskoulun ja lukion osalta on elinkaarihalli ja muiden hankkeiden osalta KVR-urakka.

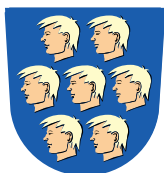
Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Investoinnit toteutuivat lähes suunnitellussa laajuudessa. Merkittävimmät valtuuston vahvistamien sitovien tavoitteiden poikkeamat toteutuivat talonrakennuksessa ja kunnallistekniikan rakentamisessa. Talonrakennuksen sitovat tavoite 15,8 milj. euroa alittui 1,0 milj. eurolla ja kunnallistekniikan sitova tavoite 11,8 milj. euroa alittui 2,3 milj. eurolla. Merkittävin investointikohde oli Rajamäen kampus, 14 milj. euroa.

Investointitaso oli valtuustokaudella 2021–2024 maltillinen. Investoinnit kasvavat jyrkästi vuodesta 2026 alkaen vuoteen 2028 saakka, jona aikana isot koulu- ja päiväkotihankkeet on suunniteltu toteutettavan. Isoista investoinneista Klaukkalan kouluhankkeet perustuvat huolellisesti valmisteltuun minipalveluverkkoon.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan suunnitelmakauden 2025–2027 palvelutuotantoon kohdistuvat investoinnit lähes 160 milj. euroa on mittaluokaltaan suuri. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan investointien kokonaisuutta on syytä tarkastella huolella huomioiden tulorahoitukseen liittyvät riskit, käyttötalouden menojen kasvupaine sekä heikot suhdannenäkymät.

Vastine:

6.3 Kunnan taseaseman ja velkaantuneisuuden kehitys

Kunnan lainakanta kasvoi vuonna 2024 vuoteen 2023 verrattuna noin 4,7 milj. euroa ollen 198,7 milj. euroa (2023: 194,2 milj. euroa) ja mikä on vuoden 2019 tasoa. Kunnan asukaskohtainen lainojen ja vuokravastuiden yhteismäärä oli 4.412 euroa/asukas vuonna 2024, kun se oli 4.651 euroa/asukas vuonna 2023. Kunnan omavaraisuusaste koheni hieman ollen 41,4 % (2023: 41,1 %). Omavaraisuusaste on heikko ja heikkenee velkamäärän kasvaessa.

27

Kunnan lainakanta kasvaa suunnitelmakaudella (2025–2027) mittavan investointisuunnitelman (158,3 milj. euroa) takia arviolta 54,2 milj. eurolla. Lainakannaksi muodostuu näin ollen taloussuunnitelman perusteella 252,9 milj. euroa, mikä on noin 5.442 euroa/asukas. Ylijäämäisestä taloudesta huolimatta lainakanta kasvaa nopeasti isoista investointitarpeista ja käyttötalouden kasvupaineista johtuen. Kunnan lainakannan ennakoidaan kasvavan 2020-luvun loppuun mennessä noin 360 milj. euroon ja 2030-luvulla yli 400 milj. euroon. Tilinpäätöksen liitetiedon mukaan lainojen suojausaste on 68,7 % vuoden 2024 lopussa. Suojausaste tulee laskemaan tulevien vuosien velkaantumisen myötä. Lainasalkun keskiporkko on johdannaiset mukaan lukien 1,61 % vuoden 2024 lopussa (ilman johdannaisia 1,85 %).

Talousnäkymissä on merkittäviä riskejä. Toimintakertomuksessa on tunnistettu tulojen ja menojen epätasapaino, mikä näkyy tilinpäätöslaskelmien tunnusluvuissa. Vieraan pääoman takaisinmaksun haasteiden lisäksi korkoriski on ilmeinen. Negatiivisen kehityksen jatkuessa myös arviointimenettelyn kriteerien täyttyminen voi olla uhkana.

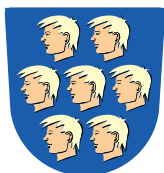
Kuntien palveluvelvoitteita lisätään, joiden toteuttamiskustannuksiin ei saada riittävästi kompensatiota, jolloin kunta joutuu rahoittamaan laajentuvat velvoitteet ja toisaalta karsimaan palveluitaan talouden tasapainottamiseksi. Merkittävänä riskinä näyttäytyvät sote-kiinteistöt. Hyvinvointialueet hakevat säästöjä karsimalla kuntien toimitiloja ja mikäli toiminta loppuu, kunnan on vaikea saada vuokrattua tiloja muuhun käyttöön. Kunnalla on vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan 24 milj. euron takausvastuut. Takauksia myöntäessään kunnan tulee edellyttää takauksia myöntäessään KL 129 §:n mukaan riittävät vastavakuudet riskien minimoimiseksi.

Valtuusto asetti kestävä kasvun ohjelman NUUKA vuonna 2023. NUUKA-ohjelman täytäntöönpano on edennyt vuonna 2024. Ohjelman tarkoituksena on hillitä velkaantumista sekä katkaista alijäämäkierre. Kunnan talouden tasapainottaminen lähivuosina on välttämätöntä, kun talouden ongelmien pitkittyessä palvelutuotannon laatutaso laskee, investointivalmiudet heikkenevät, korjausvelka kasvaa ja verotusta joudutaan kiristämään. Seuraavassa taulukossa on esitetty NUUKA-ohjelman toteutuminen vuonna 2024 sekä ohjelman toteutuminen.

	2024 toteutuma	Koko ohjelma ENNUSTE	ERO 2024 ohjelma vs. TOTEUMA	ERO koko ohjelma vs ennuste	ERO alkupe- räiseen ohjelmaan
Organisaation kehittäminen	963 700	2 094 300	176 700	-577 000	-1 227 000
Kuntalaisten palvelut	392 650	833 000	73 650	-31 000	-31 000
Maksut ja taksat	1 192 000	1 817 000	-783 000	-258 000	-258 000
Avustukset	133 110	167 800	53 110	-90 000	-90 000
Kunnan omistukset ja kiinteistöt	15 000	165 000	0	-30 000	-30 000
Yhteensä	2 696 460	5 077 100	-479 540	-986 000	-1 636 000

Taulukko 1. NUUKA-ohjelman toteutuminen 2024 sekä koko ohjelman toteutuminen.

Ohjelman ensimmäisenä vuonna säästöjä syntyi noin 2,7 milj. euroa. Merkittävimpiä päätöksiä vuodelle 2024 oli alkuluokkatoiminnasta luopuminen, vesihuollon liittymämaksutulojen kirjauskäytännön muutos, avustusten leikkaaminen ja säästövapaiden purkaminen. Liittymämaksukäytännön muutoksella Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen ylijäämä kasvoi 0,9 milj. eurolla. NUUKA-ohjelman henkilöstölinjausten myötä työssäolopäiviä on lisätty. Henkilöstön sairauspoissaolot ovat vähentyneet ja korvaavan työn käyttöä on lisätty. Osana NUUKA-ohjelmaa toteutettiin veronkorotus.

Alla olevassa kuviossa on esitetty yli/alijäämän kehittyminen suunnitelmakaudella 2024–2027. Taloussuunnitelmakautta tarkasteltaessa ylijäämän todetaan kehittyvän positiivisesti. Lainakannan kasvaessa rahoituksen riittävyys lainanlyhennyksiin ja investointeihin edellyttää uuden vieraan pääoman nostamista, mitä edellä on kuvattu.

Arvio kunnan yli/alijäämästä talousarviokaudella 2024–2027	1000 euroa
Edellisten tilikausien ylijäämä	63 155
Tilikauden ylijäämä 31.12.2024	5 248
Ylijäämät yhteensä 31.12.2024	68 403
Talousarvio 2025 alijäämäarvio	- 1 194
Taloussuunnitelma 2026 ylijäämäarvio	17 309
Taloussuunnitelma 2027 ylijäämäarvio	3 809
Ylijäämät 2025–2027 yhteensä	19 924
Arvio peruskunnan yli/alijäämästä 31.12.2027	88 327

Taulukko 2. Yli/alijäämän tarkastelu talousarviokaudelle 2024–2027.

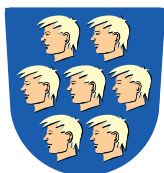
Uudet kriisikuntakriteerit astuivat voimaan 1.3.2019 ja niiden raja-arvoja sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Seuraavassa on tarkasteltu kunnan taloutta kriisikuntakriteerien valossa.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä säädetään kuntalaki 118 §:ssä. Arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa,
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1.000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa tai
- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot:

	Nurmijärvi 2023	Johtopäätös 2023	Nurmijärvi 2024	Johtopäätös 2024
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	206,1 %	Ei täyty	125,3	Ei täyty
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	6.859 euroa Koko maa vuonna 2022: 9.367 euroa/asukas	Ei täyty	6.922 Koko maa vuonna 2023: 8.067 euroa/asukas	Ei täyty
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	1,7	Ei täyty	1,1	Ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	7,11 (keskiarvo: 7,38)	Ei täyty	7,5 (keskiarvo 7,46)	Ei täyty

Taulukko 3. Nurmijärven talouden tarkastelu arviointikriteerien valossa 2023–2024.

Nurmijärvellä ei ylittynyt yksikään kriisikuntakriteereiden raja-arvoista vuosina 2023–2024 eikä kunnan konsernin taseessa ole kattamatonta alijäämää. Lainanhoitokate on merkittävästi heikentynyt vuodesta 2023 ja on lähestymässä raja-arvo 0,8.

Seuraavassa taulukossa 4. on vertailtu Kuuma-kuntien asukaskohtaista lainamäärää kunnassa ja kuntakonsernissa vuosina 2023–2024. Tiedot perustuvat kunnanhallitusten hyväksymiin vuoden 2024 tilinpäätöksiin.

	Euroa/asukas 2024	Euroa/asukas 2023	Euroa/asukas 2022	Euroa/asukas konserni 2024	Euroa/asukas konserni 2023	Euroa/asukas konserni 2022
Hyvinkää	1856	2009	2392	5127	5359	6262
Järvenpää	5421	5481	5510	9666	9686	10343
Kerava	2518	2325	2448	6705	6111	6603
Kirkkonummi	3531	3916	5067	5226	5645	7392
Mäntsälä	3968	4186	4613	7339	7923	9073
Nurmijärvi	4412	4337	5129	6497	6540	7909
Pornainen	1287	1032	1164	1287	1032	1691
Sipoo	4929	4483	4806	5051	4607	5526
Tuusula	5888	4834	4039	7882	6590	6341
Vihti	3391	3469	3899	3466	3585	4649

Taulukko 4. Kuumakuntien asukaskohtainen lainamäärä kunnassa ja kuntakonsernissa vuosina 2022–2024.

Kuuma-kuntavertailussa kunnilla on lainaa keskimäärin 3.730 euroa/asukas ja konserneilla 5.825 euroa/asukas vuonna 2024. Nurmijärven kunnan asukaskohtainen lainamäärä on Kuuma-kuntien keskiarvoa noin 700 euroa/asukas suurempi ja konsernin osalta 672 euroa/asukas suurempi. Kolmella kunnalla on enemmän asukaskohtaista lainaa kuin Nurmijärven kunnalla. Konsernin lainamäärän tarkastelussa vastaavasti viidellä kuntakonsernilla on enemmän asukaskohtaista lainaa kuin Nurmijärven kuntakonsernilla.

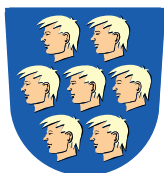
Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta on huolissaan voimakkaasta velkaantumisesta ja talouden tilanteen heikentymisestä. Investointimenot ovat moninkertaistumassa ja investoinnit rahoitetaan velkarahalla. Maksuvalmiutta tuetaan jo tällä hetkellä lyhytaikaisilla joukkovelkakirjalainoilla. Kuuma-kuntavertailussa kunnan ja konsernin lainamäärä asukasta kohden keskimääräistä suurempi.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talouden tasapainottamiseksi olisi harkittava talouden NUUKA-ohjelman tavoitteiden uudelleen tarkastelua tai erillisen sopeuttamisohjelman käynnistämistä sekä investointiohjelman tarkastelua kestävä talouden raamiin. Talouden kantokyvyn ylittävä velkaantuminen rapauttaa palvelurakennetta ja velan takaisinmaksukyky vaikeutuu. Taloudellisena riskinä on myös valtionosuusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset talouteen ja valtion kunnille siirtämä tehtävät kuten TE-palveluiden uudistus.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan tulee panostaa tulojen kasvattamiseen. Keinoina tähän esimerkiksi olisivat paikallisen kilpailukyvyn ja vetovoimaisuuden lisääminen, yritysten ja ihmisten houkuttelemisen paikkakunnalle sekä yksityisten investointien vauhdittaminen.

Vastine:

7 KUNTAKONSERNI JA OMISTAJAOHJAUS

Kunnan konserniohjauksesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konserniohjauksesta säädetään kunnan hallintosäännössä ja konserniohjeessa. Konserniohjeessa on annettu määräykset konsernin ohjauksen, seurannan, raportoinnin ja valvonnan järjestämisestä. Kunnan omistajapoliittiset linjaukset hyväksyttiin valtuustossa helmikuussa 2022. Linjauksissa todetaan yhteisöittäin peruste omistukselle sekä esitetään kunnan yhteisölle asettamat pitkän aikavälin strategiset tavoitteet. Samaan aikaan omistajapoliittisten linjausten kanssa valmisteltiin päätöksentekoon erillinen konserniselvitys Nurmijärven Sähkö Oy:n ja Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen konserni- ja omistusrakenteiden kehittämisestä.

Nurmijärven kuntakonserniin kuuluu seitsemän tytäryhteisöä ja kuusi osakkuusyhteisöä. Lisäksi kunta on mukana kolmen kuntayhtymän toiminnassa. Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän omistusosuus siirrettiin hyvinvointialueelle omistajapoliittisten linjausten mukaisesti. Loppuselvitys ajalta 1.1. – 24.4.2024 sekä viimeinen tilinpäätös, tilintarkastuskertomus ja vastuuvapaus vuodelta 2023 on hyväksytty valtuustossa 28.8.2024 § 33.

Konsernitilinpäätöksen mukaan toimintatuottoja kertyi 82,1 milj. euroa (2023; 97,9) ja toimintakuluja 180,9 milj. euroa (2023; 180,2). Vuosikatetta kertyi 42,1 milj. euroa (2023; 64,7) ja tilikauden tulokseksi muodostui 6,5 milj. euroa (2023; 29,7) ja ylijäämä 5,4 milj. euroa. Vuosikate kattoi poistot 125,3 % (2023; 206,1). Toimintatuottojen (45,4 %) osuus toimintakuluista pieneni edellisestä vuodesta (54,3 %).

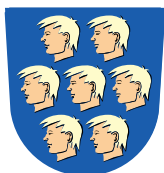
Rahoituslaskelman investointien rahavirta oli hivenen negatiivinen -333.000 euroa samalla, kun toiminnan ja investointien rahavirran kertymän viideltä vuodelta oli -1,3 milj. euroa (2023; -55,3). Laskennallinen lainanhoitokate 1,1 heikkeni edellisestä vuodesta (1,7). Luku mittaa yrityksen tulo-rahoituksen riittävyyttä lainojen hoidon näkökulmasta. Konsernin lainakanta on 292,5 milj. euroa, mikä on vuoden 2023 tasossa, mutta vuokravastuut 311,7 milj. euroa, on kasvanut edellisestä vuodesta.

Konserni omavaraisuusaste on heikko eli 36 % (2023; 35,2). Taseessa on kuitenkin kumulatiivista ylijäämää 130,6 milj. euroa, mikä kasvoi edellisestä vuodesta noin 6 milj. eurolla.

Konserniohje on hyväksytty valtuustossa 7.2.2018. Toimintakertomuksen mukaan konsernijohtoon muodostavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja (hallintosäännön muutos 1.8.2021). Konserniohjeeseen mukaan konsernijohtoon kuuluu lisäksi konsernijaosto. Konserniohje suositellaan päivitettävän vastaamaan tämän hetken tilannetta. Kunta pyrkii omistajaohjauksellaan säilyttämään omistusten arvon.

Rajamäen Uimahalli Oy on kunnan omistama yhtiö. Kunta myönsi yhtiölle lisätoimintatukea kaikkiaan 80.000 euroa vuonna 2024. Kevään, kesän ja syksyn lämmin sää pienensi asiakasvolyymiä ja kiinteistökulut kasvoivat. Yhtiön teki 0,72 milj. euron tappion. Tilinpäätöksen liitetiedon mukaan kunta on antanut yhtiölle 720.000 euron toiminta-avustuksen. Toimintakertomuksessa todetaan, että yhtiössä ei tehty vuoden 2024 aikana konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä. Yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Nurmijärven kunta on myöntänyt yhtiölle pääomailainaa 12 milj. euroa. Lainasta ei peritä korkoa, eikä lainalle ole saatu turvaa-vaa vakuutta. Laina on myönnetty ennen kuntalain voimaantuloa (410/2015).

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuslautakunta arvioi keskeisimpiä tytäryhtiöitä seuraavissa luvuissa.

7.1 Nurmijärven Sähkö -konserni

Konsernin strategian tavoitteena on olla vahva paikallinen energiayhtiö, joka tarjoaa asiakkailleen kilpailukykyistä energiaa ja tuottaa näin ollen hyvinvointia paikallisella toiminta-alueellaan.

Toimintavuonna 2024 lämpöliiketoiminnassa jatkettiin uusiutuvan energian toteutusta. Strategiassa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti konsernissa aloitettiin muun muassa hanke sähkökattiloiden käyttöönotto-miseksi vähentämään jatkossa polttoon perustuvan lämmöntuotantoa kaukolämmössä. Siirtoliiketoiminnan sähköjakelun varmuus heikkeni hieman edellisestä vuodesta. Aurinkopaneeleja on liitetty verkkoon kaikkiaan 1420 kappaletta (vuoden 2023 lopussa 1241). Sähkösiiromaksuja korotettiin 1.8.2024 alkaen 5 %. Sähkönmyyntiliiketoiminnan kannattavuus oli hyvää tasoa. Sähköntuotannon osuus sähkön myynnistä oli vuoden lopussa 50 %. Vuoden 2024 alussa asiakashintoja nostettiin 4,9 % kustannustason nousun vuoksi. Päästöoikeuksia ei myyty toimintavuoden aikana.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Uusiutuvan energian osuus kaukolämmön tuotannossa oli 97 %, sähkön siirtohintana on alle valtakunnan keskiarvon ja pitkänajan liikevoitto (12,2 %) on kestäväällä tasolla. Tuotannon osalta siirtoverkon ja lämmöntuotannon volyymit kasvoivat edellisestä vuodesta.

Tulorahoitus varmisti yrityksen hyvän maksuvalmiuden ja yhtiön osingonmaksukyky jatkui hyvänä. Liikevaihto 38,6 milj. euroa toteutui suunniteltua paremmin, mutta jäi vuoden 2023 liikevaihdosta 4,4 %. Liiketoiminnan kulut toteutuivat suunnitellusta, mutta olivat noin 1,2 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2023. Tilikauden tulokseksi muodostui 3,8 milj. euroa (2023; 6,6 milj. euroa), kun talousarviotavoite oli 2,9 milj. euroa. Investointikustannuksia kertyi 4,5 milj. euroa, kun tavoitteena oli 14 milj. euron investoinnit. Poikkeamaa selittää pääosin lämpöliiketoiminnan investointien siirtyminen seuraavalle vuodelle.

Lainakanta on 11,1 milj. euroa ja sijoitetun pääoman tuotto 7 % (2023; 13 %). Omavaraisuusaste 57 % on parantunut hieman edellisestä vuodesta (55 %). Tavoitteena oli 62 %:n omavaraisuus. Nurmijärven Sähkö tilitti kunnalle ylimääräisen 1,0 milj. euron osingon.

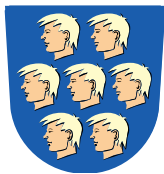
Toimintakertomuksessa konsernin merkittävimäksi riskiksi nostettiin markkinahintariskit. Tuulivoiman osalta tuotannon volatiliiteetista johtuvat vaikutukset sähkön markkinahintaan kasvavat tuulipuistojen lukumäärän lisääntyessä. Riskiksi on tunnistettu tietokonejärjestelmiin kohdistuvat riskit ja uhat. Tietoturva on jokapäiväistä toimintaa ja sitä kehitetään jatkuvasti yhteistyökumppanin kanssa. Riskien hallitsemiseksi yhtiössä tehdään säännöllisesti riskikartoituksia. Tilikaudelle 2024 suurimmiksi riskiksi tunnistettiin Venäjän ja Ukrainan välinen sota sekä sähkön tuotantoon liittyvät ja poliittiset riskit.

7.2 Nurmijärven Kodit Oy

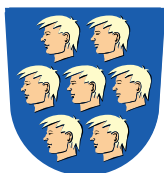
Toimintakertomuksen selonteon mukaan kiinteistöjen korjausvelkaselvitys ja salkutus sekä PTS päivitettiin tilikauden aikana. Selvitysten perusteella valmisteltiin kohteille toimenpiteitä talouden kantokyvyn puitteissa. Nurmijärven Kodit Oy hankki omistukseensa Asunto Oy Lepsämäntie 3–5 vähemmistöosuuden ja yhtiöstä tuli kaupan myötä 100 % tytäryhtiö. Lepsämäntie 3–5 on sulautunut emoyhtiöön.

Vuokra määritellään omakustannusperiaatteella. Vuokra-asuntojen kysyntä on pysynyt hyvällä tasolla, mutta käyttöaste (93,5 %) heikkeni vuosien 2022 (97 %) ja 2023 (98,6 %) käyttöasteesta. Myös asukkain suosittelemiseksi (64) oli heikompi kuin vuosien 2022 (71) ja 2023 (70). Käyttöasteen heikentymiseen vaikutti kiristynyt markkinatilanne, kun tarjontaa on merkittävästi aiempaa enemmän. Yleinen hintataso ja Kelan uudet tukirajat ohjaavat kysyntää enemmän edullisempiin asuntoihin. Vuokrasaatavien määrä on kasvanut viime vuosista.

Liikevaihtoa kertyi 15,4 milj. euroa (2023; 14,8 milj. euroa), kun talousarviotavoite oli 16,1 milj. euroa. Liikevaihto kasvoi 3,8 %. Liikevoittoa kertyi 3,5 milj. euroa, kun vuonna 2023 liikevoitto oli 0,5 milj. euroa. Tilikauden tulokseksi muodostui 6.404 euroa. Investointeja toteutettiin 96.000 eurolla. Korjauksia tehtiin kuitenkin

1,9 milj. eurolla (2023; 5 milj. euroa). Lainakanta oli 82,8 milj. euroa vuoden 2024 lopussa (2023; 86,2 milj. euroa). Omavaraisuusaste on vain 2,6 %, mikä kertoo yhtiön valtaisasta velan määrästä.

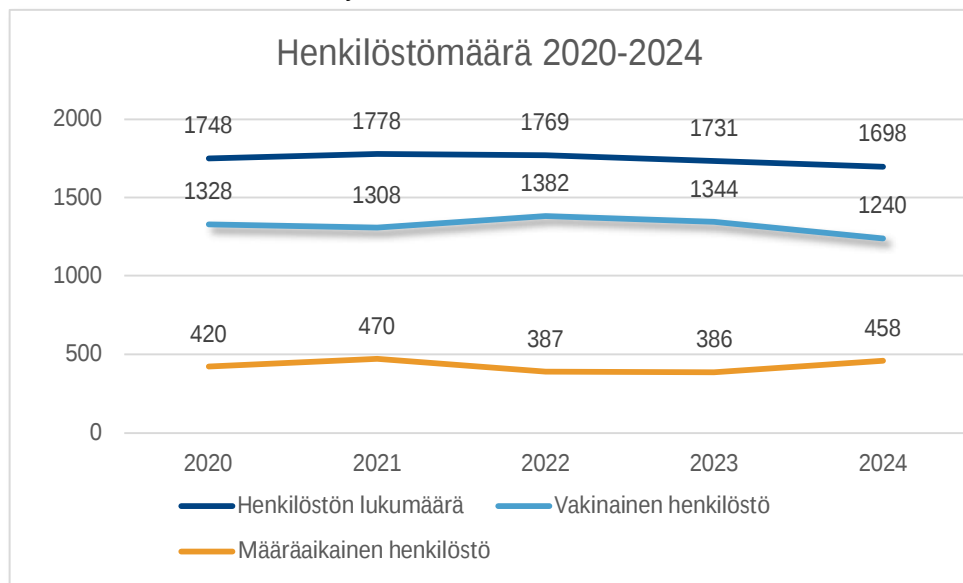

8 HENKILÖSTÖ

Nurmijärven kunnan henkilöstömäärä 31.12.2024 oli yhteensä 1.698 (2023:1.731) henkilöä, mikä on 31 vähemmän kuin vuonna 2023. Seuraavassa kuviossa on esitetty henkilöstömäärän kehitys vuosina 2020–2024. Henkilöstömäärä on lievässä laskussa.

33

Kuvio 5. Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2020–2024.

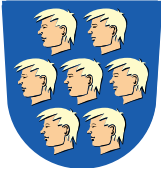

Henkilötyövuosi kuvaa henkilöstön määrän toteutuneen työpanoksen tuottavuuden näkökulmasta. Kaikki palveluksessa olopäivät huomioituna HTV1 oli 1.714 (2023:1.724). Kunta-alan valtakunnallisen suosituksen mukainen HTV2 oli 1.588 (2023:1.495). Kun huomioidaan henkilöstön työssä poissaolot, todellinen toteutunut työpanos HTV3 oli 1.356 (2023:1.226).

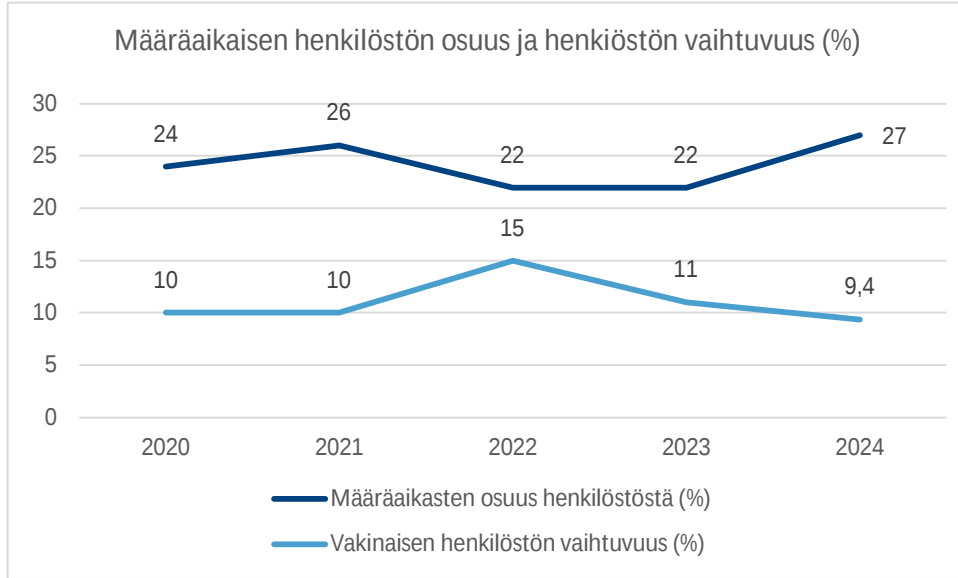
Asukasmäärään suhteutettuna henkilöstömäärä vuonna 2024 oli 37,7 henkilöä 1000 asukasta kohden (2023:38,7). Alla olevasta kuviosta voi todeta, että määräaikaisen henkilöstön määrä on kasvussa ja henkilöstön vaihtuvuus on vähenemässä.

Kunnan henkilöstömenot vuonna 2024 olivat 70,9 milj. euroa (2023:68,2), jossa kasvua edellisestä vuodesta 3,9 %. Peruspalkat ja luontaisedut kasvoivat merkittävimmin edellisestä vuodesta eli yli 12 %. Palkkojen nousuun vaikutti merkittävästi kunta-alan edellinen palkkaratkaisu.

Seuraavassa kuviossa on esitetty määräaikaisten työntekijöiden osuus vuosina 2020–2024. Henkilöstöstä työskenteli vakituksessa palvelussuhteessa 73 % henkilöstöstä ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 27 %. Määräaikaisten työntekijöiden osuus on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2023. Henkilöstön vaihtuvuus on vähentynyt. Vuonna 2024 päättyi 116 palvelussuhdetta, joista 25 päättyi vanhuuseläkkeelle siirtymiseen. Vaihtuvuus palautui edellisten vuosien tasolle.

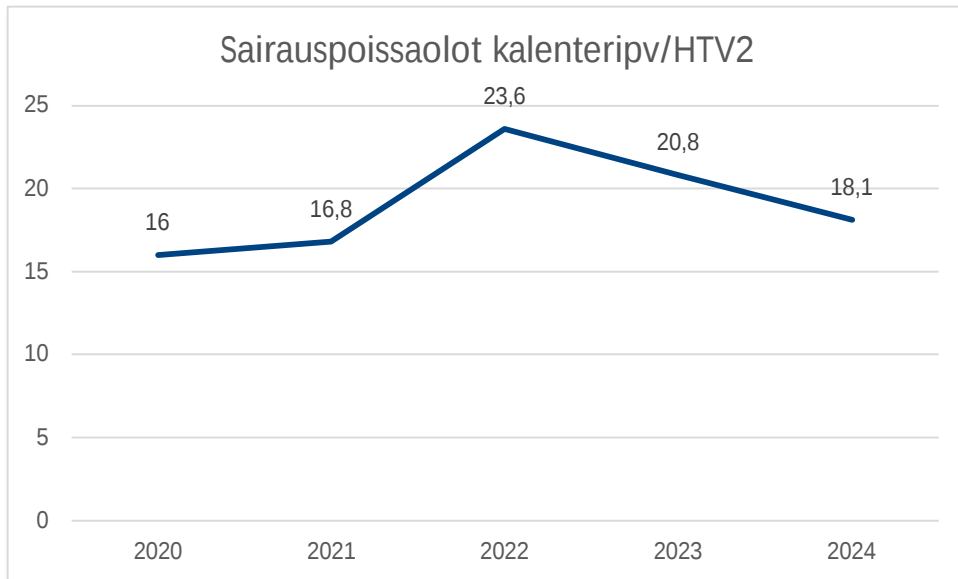

Kuvio 6. Määräaikaisen henkilöstön osuus ja henkilöstön vaihtuvuus vuosina 2020–2024.

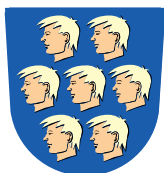
Henkilöstön keski-ikä nousi hieman edellisestä vuodesta ja oli 47,1 vuotta (2023:46,7). Kunnan henkilöstöstä naisia on 83 %. Henkilöstörakenne pysyi samana kuin vuonna 2023.

Kuvio 7. Sairauspoissaolojen kehitys kalenteripäivää/HTV2 vuosina 2020–2024.

Sairauspoissaolopäiviä oli 27.962 kalenteripäivää (2023:29.616) eli 16,5 kalenteripäivää/henkilö (2023:17,1). Kunta-alalla sairauspoissaoloja oli kesimäärin 15,5 kalenteripäivää/henkilö vuonna 2023. Sairauspoissaolojen syiden kaksi suurinta diagnosoisryhmää olivat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Kolmanneksi suurimpana poissaolon syynä ovat hengityselinten sairaudet, jotka osin voivat aiheutua kiinteistöjen sisäilmaongelmista. Henkilöstökertomuksen mukaan poikkeamailmoituksia tehdään eniten sisäilmaongelmista väkivaltatilanteiden ohella.

Vuonna 2024 sattui kaikkiaan 211 vahinkoa (2023:149), joista korvattavia tapaturmia oli 157 (2023:123). Määrä kasvoi selvästi vuoteen 2023 verrattuna. Sattuneista tapaturmista suurin osa (34 %) oli erilaisia liukastumis- ja kompastumistapaturmia. Toinen merkittävä syy oli äkillinen fyysinen kuormitus (21 %).

Poikkeamisilmoituksia (uhka- ja väkivaltatilanteet, työmatkatapaturmat sekä tapaturmien läheltä -piti tilanne) tehtiin vuonna 2024 kaikkiaan 1.377 kappaletta (2023:1.108). Uutena vuoden 2024 työtapaturmien poikkeamailmoituksissa näkyvä tekijä on väkivalta tai järkyttävä tilanne (131 kpl). Sairauspoissaolojen laskennallinen kustannus oli 2,47 milj. euroa, missä vähennystä 14 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Työterveyshuollon kokonaiskustannukset nousivat noin 45.000 euroa (7,5 %) edelliseen vuoteen nähden. Työterveyspalvelukustannukset olivat yhteensä 0,64 milj. euroa (2023:0,6 milj. euroa). Kustannuksista kuului 67 % korvausluokkaan I ja 33 % korvausluokkaan II.

Vuonna 2024 kirjattiin yhteensä 3.862 koulutuspäivää (2023:5.690), mikä on keskimäärin 2,3 päivää/HTV, kun vuonna 2023 oli 3,3 päivää /HTV. Opintovapaita pidettiin lähes saman verran kuin aikaisempinakin vuosina eli 6.612 päivää (2023:6.318).

Henkilöstön työhyvinvointia ja työssäjaksamista tuetaan esimerkiksi ePassi-edulla (kulttuuri/liikunta/hyvinvointietu) 100 euroa/vuosi/työntekijä. ePassi-etua käytti 1.393 työntekijää vuonna 2024 (2023:1.295). Lisäksi tiimit voivat järjestää vuosittain yhteisen tyhy-päivän tai kaksi osapäiväistä tyhy-tilaisuutta, joiden järjestelyihin varattu määräraha oli 60 euroa/työntekijä.

Henkilöstökysely toteutettiin toista kertaa saman sisältöisenä. Työhyvinvointikysely on olennainen osa kunnan johtamista ja toiminnan kehittämistä. Kokonaisuutena tulokset olivat myönteisiä. Henkilöstöhyvinvointi (3,7) parani hieman vuodesta 2023 (3,6). Myönteisimmät arviot annettiin työn sisällöstä ja työmotivaatiosta sekä esihenkilötyön osa-alueista. Parhain tulos annettiin tasa-arvoa ja oikeudenmukaista kohtelua koskevaan kysymykseen 4,3, kun tulos oli 4,2 vuonna 2023.

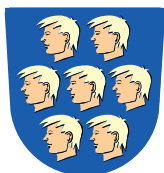
Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Sairauspoissaolojen kehitys on ollut laskeva vuodesta 2022 alkaen, mutta on kuitenkin edelleen kuntien keskiarvon yläpuolella. Sairauspoissaolojen kaksi merkittävintä diagnosoisryhmää ovat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Henkilöstökyselyn tulokset ovat kehittyneet pääosin myönteisesti.

Tarkastuslautakunta on huolissaan määräaikaisen henkilöstön osuuden merkittävästä kasvusta sekä sisäilmaongelmatilanteen pahenemisesta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ongelmiin puututaan ripeästi. Työsuojelun ohjelmakauden yhtenä tavoitteena on sisäilmaongelmantilanteiden hyvien käytäntöjen löytäminen.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota poikkeamisilmoitusten määrän huomattavaan kasvuun. Pidämme erityisen huolestuttavana sitä, että kunnan työntekijöiden sisäilmaoireilu näyttää kasvavan ja tästä tulee aiheutumaan lisäkustannuksia. Vuonna 2024 mittaristoon lisättiin uutena kohtana väkivalta/väkivallan uhka. Poikkeamasta tehtyjen ilmoitusten määrä näyttää hälyttävän suurelta.

Vastine:

9 SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TOTEUTUMINEN

36

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kunnanhallituksessa 21.6.2021 ja viimeisin hallintosäännön päivitys on tehty valtuustossa 4.10.2024. Toimintakertomuksen selonteon mukaan tilikauden aikana ei ole ilmennyt, että ohjeita tai sääntöjä olisi jätetty noudattamatta. Valvontatoimenpiteinä on käytetty sisäistä omavalvontaa, kertaluonteisia keskitettyjä valvontatoimenpiteitä sekä tilintarkastajan väliraportointia.

Toimintakertomuksen selonteon mukaan ympäristötoimialan omavalvonnassa on kirjattu kaksi poikkeamaa. Toinen poikkeamasta liittyy urakoitsijan saamatta olevaan maksuun. Sovitteluneuvottelut asian ratkaisemiseksi jatkuvat urakoitsijan ja kunnan välillä edelleen. Toinen poikkeama liittyy katukunnossapidon kaivuu- lupien käsittelyyn ja laskuttamiseen. Lupahakemuksen käsittelyä ei ole viety loppuun asti laskutukseen saakka. Sisäisen selvityksen mukaan poikkeamaan on useita syitä, kuten henkilöstövaje luvanhakijoiden lopputarkastuksen hakematta jättäminen sekä tiedonsiirto henkilöstömuutosten aikana. Havaintojen seurauksena toimialalla tehtiin muutoksia prosesseihin ja lupavalvontaan. Vanhojen lupien käsittelyä on tehostettu. Korjaavat toimenpiteet pyritään saamaan valmiiksi kesään 2025 mennessä.

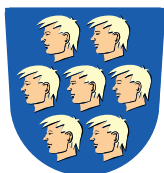
Kunnan hankintalinjaukset on vahvistettu 16.1.2023. Kunnasta saadun tiedon mukaan hankintaohjetta päivitetään parhaillaan. Hallintosäännön 71 §:n mukaan "Kunnanvaltuusto päättää hankintastrategiasta. Kunnanhallitus päättää hankintatoimen periaatteet ja hyväksyy yleiset hankintoja ohjaavat toimintatavat" sekä "Toimialajohtaja ja liikelaitosjohtaja päättävät tehtäväalueeltaan koskevista hankinnoista kunnan hankintaohjeiden mukaisesti, ellei toimivaltaa tässä säännössä tai muutoin ole määrätty muulle viranomaiselle." Näin ollen toimielimillä ei ole hankintavaltuuksia, vaan hankintavaltuudet ovat toimialajohtajalla, joka tarvittaessa delegoi hankintavaltuuksia alaisilleen viranhaltijoille.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan kunnan ja kuntakonsernin riskit jaetaan mm. strategiaan, toiminnallisiin, taloudellisiin ja omaisuusriskeihin. Toimintakertomuksen selonteon mukaan keskeisimpiä strategisia riskejä ovat mm. kiinteistöjen kunto ja sisäilmaongelmat, oman toiminnan maineriski, omistajaohjauksen epäonnistuminen, hyvinvointialueen palvelujen toimimattomuus sekä lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen. Toiminnalliseksi riskiksi on tunnistettu mm. tietojärjestelmien toimimattomuus, osaavan henkilöstön saatavuus sekä valmistelun ja päätöksenteon toimimattomuus. Taloudellisena riskinä tunnistettiin menojen ja tulojen epätasapaino ja velkaantuminen. Omaisuusriskeihin on varauduttu kattavin vakuuksin. Toimintavuoden aikana ei kirjattu merkittäviä omaisuus- tai henkilövahinkoja. Kunta on ottanut käyttöön riskienhallintatyökalun Qreformin Regon vuoden 2022 aikana. Työkalu tukee riskienhallinnan arviointi-, luokittelu- ja koordinoituvuutta.

Nurmijärven kunnalla on vireillä viisi riita-asiaa eri oikeusasteissa. Riita-asiat koskevat yksityistie-, hulevesi-, vahingonkorvaus- ja lupa-asioita.

Kunta on tehnyt viime vuosina merkittäviä toimia kiinteistökannan osalta. Klaukkalan minipalveluverkko sekä Rajamäen kampuksen hankesuunnitelmat on hyväksytty. Rajamäen kampus on parhaillaan rakenteilla. Merkittäviä rakennushankkeita ohjaa vuonna 2024 perustettu ohjausryhmä, jossa käsitellään mm. riskienhallintaa, raportointia ja tuodaan esiin käyttäjänäkökulma. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota hankesuunnitelmien huolellisen valmistelun tärkeyteen. Kiinteistösalkutus, PTS sekä korjausvelkaselvitys päivitettiin tilikauden aikana. Päivitetyt tiedot pohjalta valmistellaan toimenpiteitä kohteille.

Punamullantien sillan korjaushanke jouduttiin keskeyttämään loppuvuodesta 2024 ja urakoitsijan kanssa sopimus on purettu. Sillan rakentaminen ei edennyt valitun urakoitsijan kanssa ja kunta otti työmaan haltuunsa. Työt keskeytyivät, joten määrärahaa jäi käyttämättä. Kunta kilpailutti hankkeen viimeistelytyöt ja tavoitteena on saada hanke valmiiksi kesän 2025 aikana. Osavuositarkastuksen 1.1. – 31.3.2025 mukaan määrärahaa lisättiin hankkeelle teknisen lautakunnan määrärahasiirtona 120.000 euroa. Määrärahaa oli alun perin varattu 300.000 euroa. Edullisin urakkatarjous urakan loppuunsaattamiseksi oli 332.200 euroa. Loppuunsaattamisurakan lisäksi kustannuksia syntyy mm. jätemaksuista, alkuperäisen urakoitsijan rakentamien päällysrakennekerrosten tarkastamisesta ja mahdollisesta uudelleen rakentamisesta, sääsuojasta, valaistuksen

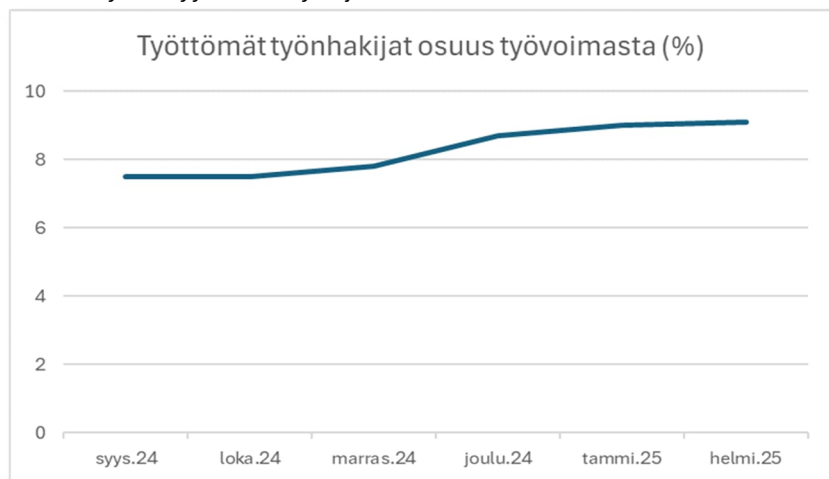
rakentamisesta ja asiantuntijapalkkioista. Rakentamisen aikataulu ja kustannusennuste sekä edellisen urakan keskeyttämisestä johtuvat kokonaiskustannukset tarkentuvat edelleen seuraavina kuukausina.

Kunnan kaikki sopimukset laaditaan kirjallisesti ja sopimusrekisterinä käytetään keskitetysti kunnan asianhallintajärjestelmää. Asianhallintajärjestelmää ohjaa sen taustalla toimiva tiedonohjaussuunnitelma, johon on määritelty tehtäväluokitus ja eri tehtävien hoidossa muodostuvat asiakirjatyypit säilytysaika-, julkisuus- ja muine metatietoineen. Sopimukseen ja sen sisältöön liittyviä määräaikoja valvotaan sopimuksen yhteyshenkilön toimesta.

37

Työttömyys on kasvussa matalasuhdanteen takia, mikä aiheuttaa kunnalle menopaineita työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuna. Työttömyyden kasvu lisää tarvetta palvelutuotannon kehittämiseen sekä työllisyysalueella että kuntien palveluissa. Hyvinvointialueuudistuksessa kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus siirtyivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Kunnan ja hyvinvointialueen on tärkeää luoda toimivat yhteistyörakenteet ja -mallit myös tähän rajapintayhteistyöhön. TE-uudistukseen valtion kunnille osoittama yleiskatteinen valtionosuus ei välttämättä kata kustannuksia, mikä voi lisätä kuntien taloudellista vastuuta palveluiden hoitamisesta työmarkkinatuen maksuosuuden kustannusten kasvun lisäksi. Kuviossa 6 on esitetty Nurmijärven kunnan työttömyystilanteen kehittymistä puolen vuoden aikajaksolla (08/2024–02/2025).

Kuvio 8. Työttömyyden kehitys ajalla 08/2024–02/2025.

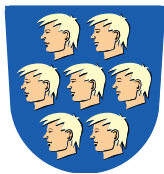
Tietoturva- ja tietosuojapolitiikka on hyväksytty vuonna 2021. Nurmijärven kunta noudattaa henkilötietojen käsittelyssä EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa määriteltyjä tietosuojaperiaatteita. Tietojärjestelmäriskien hallinta on parantunut, kun vuonna 2024 toteutettiin kaksi kriittistä järjestelmäuudistusta. Tietosuoja- ja tietoturvariskien hallinta edellyttää koko organisaation toiminnan kehittämistä, teknisiä toimenpiteitä ja henkilöstön jatkuvaa kouluttamista. Toimintakertomuksessa ei ole raportoitu poikkeamista.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan sisäisen valvonnan selonteko on suppea. Toimintakertomuksessa olisi suositeltavaa kuvata erityisesti sopimushallintaan, hankintoihin sekä tietosuojaan liittyvät keskeiset valvontatoimenpiteet ja havainnot. Tarkastuslautakunta kehottaa antaman selonteon merkittävistä kehittämistoimista sisäisen valvonnan tehostamiseksi. Riskienarviointia on toteutettu palvelualuekohtaisesti. Myös konserniyhtiöt ja liikelaitokset ovat tehneet riskiarvioinnin.

Tarkastuslautakunta on huolissaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisun vaikutuksista Nurmijärven kuntaan ja asukkaisiin.

Tarkastuslautakunta nostaa esiin erityisesti investointeja koskevien sopimusten sisällön ja ehtojen tarkkuuden tärkeyden. Sopimusten laadintaan, hallintaan sekä noudattamisen seurantaan tulee olla käytettävissä riittävä resurssi ja asiantuntemus.

Vastine:

10 YHTEENVETO JA TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

38

Tarkastuslautakunta toteaa lausuntonaan vuoden 2024 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta, että valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa on ollut haasteita.

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden aikana havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä tilikaudelta 1.1. – 31.12.2024 ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan ehdotukseen.

Nurmijärvellä päivänä 15. toukokuuta 2025

Hannu Toikkanen
puheenjohtaja

Jaana Diakite
varapuheenjohtaja